Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ РЕСПУБЛИКАНСКА КОМИТЕДЭЙ, БУРЯАДАЙ ССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Гаралгажа эхилэһэн — 1921 оной декабриин 21-һээ гарана. | № 284 (18607) | 1990 оной декабриин 11, вторник | Сэн 3 мүн.

КПСС-эй ЦК-гай ПЛЕНУМ

МОСКВА. (ТАСС). Союзай Хэлсээнэй хараа шугамые ба партийна организацинуудай зорилгонуудые КПСС-эй ЦК-гай Пленумдэ хабаадагшад зүбшэн хэлсэнэ. Тэрэ үсэгэлдэр Москвада эхилээ.

БУРЯАДАЙ ССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ЗАСЕДАНИ

Республикын Верховно Соведэй гурбадахи сессиин нээгдэхэ үдэр улам дүтэлжэ байна. Мүнөө Верховно Соведэй комитедүүд сесси дээрэ хэлсэхэ асуудалнуудые бүхы талаһаань хаража үзэнэ.

Республикын Верховно Соведэй Президиумэй һүүлшын заседани дээрэ сессидэ бэлдэлгэ тухай, мүн бусадшье асуудалнууд хаража үзэгдэбэ. Арадай депутадуудай Соведэй түрүүлэгшын тушаалые бусад тушаалнуудтай зэргэ нэгэн доро эзэлжэ болохогүй гэһэн Верховно Соведэй үнгэрэгшэ, хоёрдохи сессиин шиидхэбэри республикын хэдэ хэдэн районуудта тус тогтоол дүүргэгдэнэгүй гэжэ элирбэ.

Жэшээлхэдэ, арадай депутадуудай Тарбагатайн районно Соведэй түрүүлэгшэ В. И. Трофимов һаяхан боложо үнгэрһэн районно партийна конференци дээрэ КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретаряар һунгагдаа һэн. Буряадай ССР-эй арадай депутадай хоёр тушаал эзэлһэн ушар РСФСР-эй, мүн Буряадай ССР-эй Верховно Соведэй тогтоолтой тааралданагүй гэжэ Президиум тэмдэглээ.

Верховно Соведэй Президиум В. И. Трофимовай тайлбарииие үндэһэтэй гэжэ тоолобогүй. Тиимэһээ нүхэр В. И. Трофимовые районно Соведэй түрүүлэгшээр һунгаха тухай арадай депутадуудай Тарбагатайн районно Соведэй байгша оной ноябриин 21-нэй тогтоолые болюулха шухала гэжэ тоолобо.

Республикын Верховно Соведэй Комитедэй түрүүлэгшэ И. Т. Павлов республикын ерэхэ жэлэй бюджет тухай һанамжаяа Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүдтэ мэдээсээ.

РСФСР-эй Арадай депутадуудай ээлжээтэ бэшэ съезд

РОССИ БА СОЮЗАЙ ХЭЛСЭЭН

...лиин Ехэ ордондо ...Р-эй Арадай депутадуу... ээлжээтэ бэшэ съезд де...кин 8-да хүдэлмэреэ үр...гүүлээ. Союзай Хэлсээ...а гол ёһонууд тухай һа...нуудые халан абалсахын ...хүдэлмэриин зарим асуу...дээр ехэ арсалдаан бо... Түрүүлэгшээр һуугша ...Хасбулатов заседаниие ...тагүйгөөр хүтэлөө гээд ...э хэрэгтэй.

...темэдэ огто хабаатай ...үгэнүүд хэлэгдэһэн, зүб...лсэлгын дүнгүүдээр тус... документ зохёохо талаар ...ционно комисси байгуул... ...урадхалнууд микрофо...а хэлэгдэһэн байгаа. Тус ...ниие телевиденеэр ха...а, бүхы автономито бай...нуудай түлөөлэгшэдтэ үгэ ...тиихэдээ үгэ хэлэгшэ бү...5 бэшэ, харин 10 минута ...дурадхалнууд хэлэгдээ. ...жо зарим депутадууд хо...лин бодожо, үгэ хэлэһэн ...нь. Эсэсэй эсэстэ түрүү...эр һуугша заседаниие ...ь харгыда оруулжа, зүб...ол зүйлөөр үгэ хэлэхые ...тэн бүхы хүнүүдтэ үгэ

...оин ажабайдалай үндэһэ ...табиһан асуудалнуудай ...тушаа үгэ булялдаан ...о эхилбэ. Лаблагдахаар ...хэдэн дурадхалнуудай ...е һаа, Союзай Хэлсээн ...дээрэ бүрин эрхэтэ рес...нуудтай хэлсээ баталха ...үндэһэ һуури болохо ар-гатай гэһэн һанамжа трибуна дээрэһээ хэлэгдээ. Гол шухалань гэхэдэ, политическэ, гүрэнэй ба соёлой талаар республикын бүхы байгуулалжануудта үргэн эрхэнүүдые олгохо тухай бодол Хэлсээн соо ажаглан харагдана. Энэ талаар Россин ямар хараа шугам баримталха байһанһаа тус Хэлсээнэй хуби заяан дулдыдаха гээд анхарал хандуулагдаа. Гүрэнэй бүрин эрхэтэ байлга тухай деклараци баталан абажа, СССР-эй бүридэлдэ РСФСР байха юм гэжэ мэдүүлээд, республикын парламент Россин арадай дура зоригые элирхэйлээ һэн.

Россин Федерациин шэнэ Конституциин проектын зарим зүйлнүүд тушаа хэдэн шүүмжэлхы ажаглалтанууд хэлэгдээ. РСФСР «бүрин эрхэтэ гүрэнүүдэй Союзда һэйн дураараа орожо шадаха» гээд проектын нэгэ статья соо хэлэгдэнэ гэжэ депутат **Ю. М. Слободкин** тэмдэглэбэ. Тиихэдээ бүрин эрхэтэ байлга тухай деклараци соо наруулагдаһан зүйлнүүдһээ проектын авторнууд хадуурха һэдлгэ гаргана гээшэ. Тэрэнэй һанамжаар, РСФСР хэдээ СССР-ые байгуулагшадай нэгэниинь болоно, энээн тухай 1922 оной Хэлсээн соо бэшэгдэнхэй. Союзна республиканuудай шэнэ Хэлсээндэ гар табиһанай һүүлдэ мүнөөнэй Союзай Хэлсээн хүсэеэ буураха байна.

Гүрэнэй бүрин эрхэтэ байлга тухай деклараци соносхоһон автономинуудай Союзай Хэлсээндэ гар табилгые ехээр хүлеэдэг байһаниинь ойлгосотой. Үглөөнэй заседани дээрэ хүнүүдэй хэлэһэн үгэнүүд сооһоо энэнь харагдана. Хэдэ хэдэн автономито республиканuудай өөрынгөө политическэ дулдыданги бэшэ байдал тухай соносхоошье һаань, ороной хүтэлбэрилэгшэдшье, РСФСР-эй Верховно Соведшье арад зоной хүлеэһэн юумэндэ хандасаяа мүнөө болотор хэлээгүй байһаар гэжэ үгэ хэлэһэн зарим хүнүүд тэмдэглэбэ. Эрхэнүүдыень горитойгоор үргэдхэхэбди гээд автономито республиканuудта табан жэл найдуулна гээд депутат **Р. С. Мухамадиев** тэмдэглэбэ. Үнэн дээрэ национальна республиканuудай эрхэнүүд урдынхяараал шангаар хизаарлагдана.

Союзай Хэлсээ баталха асуудал съезд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ байһан гол асуудал болоно гэжэ үгэ хэлэһэн олонхи хүнүүд тоолоно. Тиихэдээ тус документые зохёожо, гар табилга хойнотоо, тиигэжэ нацинууд хоорондохи харилсаанууд муудаа гээд зарим үгэ хэлэгшэд хэлэнэ. Тэрэниие яаралтайгаар баталан абаһанай хэрэггүй гээд депутат **Б. А. Денисенко** хэлэбэ. Энэ Хэлсээ бүри мүнөө жэлдэ баталан абаа һаа, һайн һэн, бэшээр һаа оромнай хоосрон һалаха гэжэ депутат **А. Х. Галазов** сэхэ мэдүүлээ.

Бүрин эрхэтэ республиканuудай соносхогдожо байһаниинь хадаа, ооһэдынгөө байдалые еэһэдөө тодорхойлхые республиканuудай эрмэлзэлые түбэй зургаанuудай ойлгодоггүй байһыень гэршэлнэ гэжэ хэлэгдээ. Зарим парламентаринuудай һанамжын ёһоор, Союзай Хэлсээнэй хараа шугам тодорхойлходоо, түбэй зургаанuудай эрилтэнүүдые миил дүүргэхэ бэшэ, харин ССР Союзые байгуулдаг арадуудай ашаа туһаһаа эхилдэһэлхэ хэрэгтэй. РСФСР-эй бүридэлдэ ородог гүрэнэй-национальна байгуулгануудай дунда өөрынь, федеративна хэлсээ баталха шухала гэжэ баһа тэмдэглэгдээ. Имагтал иимэ хэлсээн Союзай Хэлсээ баталалгын үндэһэ һуури болохо шадаха гэжэ депутадууд тоолоно. Союзай Хэлсээ зохёолгодо хабаадаха этигэмжэтэ түлөөлэлгэтэй, харин һүүлдэнь Союзай Хэлсээндэ гар табиха комисси съезд дээрэ байгуулха дурадхал ороһон байгаа.

Союзай Хэлсээнэй проектые зүбшэн хэлсэлгые хүлеэнгүй, РСФСР-эй Верховно Соведэй хүтэлбэрилэгшэд союзна республиканuудтай яаралтай хэлсээнүүдые баталжа, этигэмжэтэ түлөөлэлгэнүүдһээ үлүү гараа гээд зарим депутадууд һанаата болонгёор хэлэбэ. Иимэ хэлсээнүүдэй олохон пунктнууд политическэ шэнжэтэй, ойлгогдосогүй. Эдэ документнүүд республиканuуд хоорондын бэшэ, харин уласхоорондын эрхын шэнжэтэй шэнгеэр ойлгогдоно гээд депутадууд хэлэбэ.

ССР Союзай ерээдүйн элдэб асуудалнууд халуунаар зүбшэн хэлсэгдэбэ. Проектын текстые нарижуулан һайжаруулха хэрэгтэй гэжэ мэдэрэгдээ. Асуудалай экономическа талань депутадуудые һанаата болгоно. Нэгэн бүхэли экономико үлөөхэ хэрэгтэй гэһэн эрилтэнүүд оло дахин хэлэгдээ. Союзай Хэлсээндэ гар табихаяа арсаһан республиканuудтай сүлөөтэйгөөр һэлгэгдэдэг валютаар тоосохоор ажахын талаар холбоо барисаа тогтоохо ёһотой гэһэн уряа зэдэлнэ.

Союзай Хэлсээндэ заатагүй орохо ёһотой гол ёһонууд тухай хэлэхэдээ, депутадууд, тобшолон хэлэбэл, **С. В. Степашин** национальна ба нацинууд хоорондын харилсаанuудта хабаатай бүхы зүйлнүүдтэ онсо анхаралтайгаар хандахые уряалба. Союзна ба автономито республиканuудые үнэхөөрөө адли тэгшэ эрхэтэй болгохо хэрэгтэй. Харин ямар эрхэнүүдые Союзда дамжуулжа, харин ямарыень республиканuудай мэдэлдэ үлөөхэб гэһэн асуудал тушаа шанга арсалдаан боложо, һанамжанууд хубаарһан байгаа.

Үдэшын заседани дээрэ нацинууд хоорондын зүришэлдөөнүүдые шиидхэлгэдэ бодото албанай сэрэгэй алба хаагшадай хабаадахагүй тухай тогтоолой проектые зүбшэн хэлсээ һэн.

РСФСР-эй экономикые гурим-шуулан һайжаруулха ба дэлхэйн хэлсээнүүдэй харилсаануудта шэлжэн орохо талаар хэмжээнүүд тухай тогтоолдо оруулагдаха заһабаринуудые урда үдэшэнь одоошье хэлсэжэ дүүргээ һэн.

Съезд олонхиин дууһаар тогтоол баталан абаба. Тохёолдоһон байдалда экономикые гуримшуулан һайжаруулха ба дэлхэйдэ шэлжэн ороһые түргэдхэхэ талаар эрид шууд хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй гээд тэрээн соо хэлэгдэнэ. Кризисһээ гараха, социально-экономическа тогтууритай хүгжэлтэ хангаха, республикын арад зоной һуудал байдалые һайжаруулха үндэһэ һуури болгон Россин Федерациин гүрэнэй бүрин эрхэтэ байлгын гол ёһонуудые бэелүүлхэ гээшэ РСФСР-эй Верховно Соведэй ба Министрнүүдэй Соведэй шухала зорилго болоно гэжэ документ соо заагдана. 1991 оной нэгэдэхи кварталда хүн зониие социальна талаар хамгаалха нормативно-хуулиин актнуудые баталан абахые республикын Верховно Соведтэ ба правительстводо даалгагдаа гээд тогтоол соо заагдана.

1988 оной декабриин 7-до Арменидэ газарай хүдэлэлгэһөө хохидоһон хүнүүдэй дурасхаалые депутадууд ёһолон хүндэлбэ.

(ТАСС).

БУРЯАДАЙ ССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ТОГТООЛ

ХИЛЭ ШАДАРАЙ ЗОНЫЕ БОЛЮУЛХА ТУХАЙ

Буряадай Совет Социалис Республикын Верховно Совет иигэжэ тогтооно:

Буряадай ССР-эй газар дээрэ хилэ шадарай зоные болюулха.

Энэ тогтоолые бэелүүлхэ талаар бүхы хэмжээнүүдые хангалгые Буряадай ССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ даалгаха.

Буряадай ССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ С. БУЛДАЕВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1990 оной октябриин 16.

ЗОХИХО ХЭМЖЭЭНҮҮД

Һүүлэй үедэ баталһан хэлсээгээ дүүргэхэ талаар журамай һуладаһан дээрэһээ гүрэндэ һү, мяха болон бусад продукци тушааха түсэбэй дүүргэлтэ шархуугаар ябуулагдажа, худалдаа наймаанда эдеэ хоолой продуктнууд эрид хоморджо захалһан байна. Энээнтэй дашарамдуулан, КПСС-эй реском, Буряадай ССР-эй Верховно Соведэй Президиум, Министрнүүдэй Совет районуудай партийна, совет болон хүдөө ажахын органуудта зохихо хэмжээнүүдые дары абахыень дурадхаһан телеграмма эльгээһэн юм. Энэ телеграмматай зохилдуулан, Тарбагатайн райондо райгүйсэдкомой түрүүлэгшэ Н. А. Шишмаревой хүтэлбэри доро районой харюусалгата хүдэлмэрилэгшэдһөө бүридэһэн бүлэг байгуулагдажа, арадай ажахын шухала зорилгонууд дары түргөөр шиидхэгдэжэ захалба.

Нэн түрүүлэн һү, мяха үйлэдбэрилжэ худалдалгын доошолжо байһан дутагдал усадхагдажа, иимэ продуктнуудые тушааха жэлэй хэлсээтэ түсэб уридшалан дүүргэгдээ. Тусхайлбал, ноябрь һарын эхиндэ һү тушааха хэлсээтэ захил, 15-да мяха худалдаха түсэб дүүргэгдэбэ.

Арадай ажахын бүхы һалбаринууд электрын элшэ хүсөөр, түлишөөр болон бусад хэрэгсэлнүүдээр найдамтайгаар хангагдана. Мүн мал ажалда зохихо хэмжээн абтаа. Һүрэг мал тэжээлээр таһалдуулагдангүй хангагдажа, мүнөө тэжээлэй 31 цех, кухни хүдэлгэгдэнэ.

Манай корр.

Хүдөө ажахын шэнжэлэл

ХОРЁОД ХОНОГ ҮЛЭШЭБЭ

...жэлэймнай эсэс болохойдоол хореод хоног үлэ... Тиин мүнөө республикы... колхоз, совхозуудай, хү...ажахын бусад предприя...дай коллективүүд үлэһэн ...дэрнүүдтэ хэлсээтэ гүрэ...өө захилые сүм дүүргэ...түлөө бүхы арга шадабэ...элсүүлэн ажаллана. Илан...эдеэ хоолой шухала про...ууд болохо һү, мяха эл...үйлэдбэрилжэ бэлэдхэхэ ...зайлуулашагүй хэрэг

...мяха элбэг ехээр үйлэд...гээшэ зүндөө бүтэхэ ...бэшэ ааб даа. Мал ажа...продукци абажа, шанар...р бэлэдхэхын тула урид ...ехэ бэлэдхэл хэрэгтэй. ...лбал, малайнгаа ашаг ...дээшэлүүлхэ, хүсэд хү...шэмэ шанартай, олон ...үбһэ тэжээл нөөсэлжэ ...мүн тоо толгойень оло...улха болоно гээшэл даа. ...ядай Статистикын рес...канска управлениин суг...а согсолһон тоо, мэдээ...е зэргэсүүлэн харахада, ...а оной декабриин 1-нэй ...аар бүхыдөө 671359 ...р шэгнүүртэй үхэр, хо...адуу морид, шубуун мя...й комбинадта тушаагдажа, ...хэлсээ баталжа, айл зон...суглуулһантайгаа хамта ...5 центнер һүн үйлэдбэ...деэ. Тиихэдэ колхоз, сов...болон хүдөө ажахын ...предприятинуудта үнеэн ...өө 2072 килограмм һүн ...жа, тахяа бүхэнһөө 228 ...н суглуулагдаа. Үнгэрһэн ...эз соо бүхыдөө 273 982 ...н үндэгэ суглуулһан, ...18 тугал, 129316 поршоон...558654 хурьга абажа түл...эн байна. Мүн республи...най ажахынуудай тушааһан ...он айл зонһоо суглуулһан...тааруулхада, 48080 цент...хүргэгдөө. Жэлэй эхинһээ ...о айл зонһоо 7855 үхэр, гахай, 4020 хонин бэлэд...х пунктда абтаа. Гэхэтэй ...үнгэрһэн арбан нэгэ һа...о 30120 поршоонхо, 844969 ...бараа, 6075 тугал, 50576 ...ган үмсэдөө мал бариха ...айшуулда худалдагдаба.

...гша оной эхинһээ мүнөө ...эр адууһа малай гарза ...о недондоной энэ үе... ...е дэлгэрээ. Тусхайлбал, ...убликымнай ажахынуудта ...й үхэр мал, 23493 гахай, 147744 хонин, 1766 адуу морид гарзала.

Мүнөдэрэй байдалаар Буряад орноймнай ажахынуудта малай, ахай, шубуудай тоо толгой үнгэрһэн жэлэй энэ үеынхиһэ ехээр олошоруулагдаагүй гэхэ гү, али 365033 үхэр ма, тэрэ тоодо 107500 үнеэн, 11049 гахай, 1273534 хонин, 2270 адуу морид, 3036997 үхы түрэлэй шубуун ондо орулагдажа байна.

Һайса үшэлһэн тарган мал, гахай, шууу гүрэндэ тушааха эрилтэ табигдаһаар үнинэй ааб даа. Илангаяа экономическа шэнэ гурим үргэнөөр нэбтэрүүлэгдээд байһан мүнөө үедэ ехэ шэгнүүтэй мал, гахайнуудые тушааһан ажахынууд нилээд олзотой, гаргашаяа горитойгоор хооно. Малаа таргалуулжа, үгнүүрыень хүсэлдүүлээд мяхнай комбинадта тушаадаг бяоһоной ашаар түрүү ажахынууд мяха худалдаха һара, картал, жэлэйнгээ түсэбүүдые эншэдгүй дүүргэхэ дүүрэн арга боломжотой болохоһоо гадна малайнгаа тоо, толгойе олошруулна бшуу.

Һүүлэй мэдээгээр Яруунын, Кабанскын, Ахын, Сэлэнгын, Хориин районууд гүрэндэ мяха тушааха жэлэйнгээ түсэб уридшалан дүүргээ. Тиин гэһээ Хурамхаанай район даабаряа 76 процентдэ, Хойто-Байгалай, Зэдын районой ажахынууд түсэбөө 80—81 процентдэ хүргөөд байна.

Энэ жэлдэ республикымнай диилэнхи районууд мяханай комбинадта бусад түрэлэй малда орходоо үхэрүүдые олоор тушаагаад байха юм. Тиихэдээ хони олоор үсхэбэрилдэг Зэдын, Хориин, Мухар-Шэбэрэй районһоо хонин гэхтойхоноор худалдагдаа. Баша ондо адуу моридые олоор үүсэлхэ түсэб хараалагдаһан аад, диилэнхи районой ажахынууд иимэ түрэлэйнгөө мал эрид хорооохые зүрхэлбэгүй. Лагад энэ жэлдэ тоо толгойнь олошоруулаад, удаадахи жэлнүүдтэ адуунай мяха ехэр тушааха зорилго урдаа табиһан байжа болоо. Мүн эндэ тэр, хочи олоор тушаахадаа ihэ тэжээлэйнгээ нөөсые харда абаһан байгаа ааб даа. Хэрбэ тэжээлээр найдамтай элбэг бэи һаа, адуу моридые олошорлһаниинь дээрэшье байгаа хэгэжэ һанагдана.

Юрэнхы дээрээ һү үйлэдбэрилхэ энэ жэлэй түсэб дүүргэгдэхээр. Байгша ондо республикымнай айл зонһоо сагаан эдеэн недондоной энэ үеынхиһээ ехээр суглуулагдаа. Жэшээлбэл, 1989 оной 11 һарада бүхыдөө 25257 центнер һү хүн зонһоо суглуулһан һаа, байгша ондо 31920 центнер бэлэдхэгдээ. Илангаяа Яруунын, Баргажанай, Сэлэнгын, Тарбагатайн райондо айлнуудай үлүү гараһан һү суглуулха хүдэлмэри һайнаар эмхидхэгдээ. Саашадаа энэ ажалаа бүри эдэбхитэйгээр эмхидхэжэ ябуулха ёһотойбди. Энээндэ илангаяа нютагай Соведүүд гол анхаралаа хандуулха зэргэтэй.

Энэ жэлдэ колхоз, совхозуудта үнеэдэйнь һү шэмэ нёдондонойхиһоо доошолоод байна. Илангаяа Баунтын, Загарайн, Ивалгын, Кабанскын, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй, Прибайкалиин, Түнхэнэй, Хойто-Байгалай райондо үнеэдэй һү шэмэ эрид хороо. Малай үбэлжэлгын түлэг ябажа байгаа мүнөө сагта үнеэдтээ шэмэ шанартай тэжээл һайнаар бэлдэжэ үгэхын хажуугаар һая тугаллаһан үнеэд болон гунжануудаа һаажа, һү шэмыень дээшэлүүлхэ болоно. Мүнөө ажахы, райондо үнеэдэйнь һү шэмэ зарим тэды дээшэлжэ захалаа.

Энэ жэлдэ Баргажанай, Захааминай, Хэжэнгын, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй, Ахын, Сэлэнгын райондо тугал нёдондонойхиһоо олоор абтажа түлжүүлэгдээ. Тиихэдэ республика дотор 100 үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 72 тугалай абтаһан һаа, Мухар-Шэбэрэй, Хойто-Байгалай, Кабанскын, Сэлэнгын, Зэдын райондо 80—84 тугал түлжүүлэгдэһэн байна. Харин Баунтын райондо оройдоол 46 тугал абтаа гэхэ гү, али үнеэдынь олоор һубайржа горитойхон хохидолдо оруулба. Мүн нёдондонойхиһоо тугал олоор абабашье, 100 үнеэн бүридэ хубаарилхада оройдоол 62 тугал түлжүүлһэн Захааминай район гээгдэлһээ үшөө гаража шадаагүй гээд тэмдэглэлтэй.

Хэрбээ 100 эхэ гахай бүхэнһөө дунда зэргээр 1126 поршоонхын абтаад байхада, республикын энэ хэмжээнһээ доошо дүн туйлаһан районууд олон байна. Илангаяа Загарайн райондо 642, Ивалгын райондо 792 поршоонхо абтаа. Тэрэшэлэн байгша ондо республикымнай хонишодой 100 эхэ хонин бүриһөө дунда зэргээр 74 хурьга түлжүүлхэдэнь Бэшүүрэй райондо 65, Хяагтын райондо 67, Баргажанай, Хэжэнгын, Хориин, Загарайн районой ажахынуудта 68—69 хурьган тэнжээгдэһэн байна. Энэмнай һайрхамаар дүн бэшэ гээшэ. Гахай, хони үсхэбэрилхэ һалбарияа эрид хүгжөөхын тула түл олоор абажа, түлжүүлхэ гэхэ гү, али эхэ малай һубайралгатай эрид тэмсэхэ саг тулаа. Тугал, хурьга, поршоонхо, унага олоор абажа, бүрин бүтэнөөр түлжүүлжэ бираагүй һаа, саашадаа мяха элбэгжүүлхэмнай хүшэр зандаа байха бшуу.

Энэ жэлдэ үхэр мал бүхы шахуу райондо олоор гарзалаа. Тиихэдэ гахай илангаяа Ивалгын, Бэшүүрэй, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй, Прибайкалиин, Түнхэнэй райондо олоор үхэһэн байна. Мүн хонидой, адуу моридой гарза баһал ехэ байжа, ехэ хохидол ушаруулба, Тиимэһээ ерэхэ жэлдэ, мүн энэ үбэлжэлгын хаһада малаа гарзалуулхагүйн түлөө бүхы зохихо хэмжээнүүдые абаха эрилтэ табигдана.

Һүүлэй байдалаар адуу моридһоо бэшэ бусад түрэлэй малай тоо толгой түсэбөөр хараалагдаһан хэмжээндэ хүргэгдөөгүй байна. Мүнөө үбэлжэлгын эдэ үдэрнүүдтэ республика доторнай бүхыдөө 6469549 центнер тэжээлэй единицын хэмжээнэй элдэб тэжээл нөөсэлэгдэнхэй байха юм. Тобшолбол, ажахынууднай дүн хамтадаа 2862862 центнер үбһэтэй, 6628376 центнер силостэй, 4546301 центнер сенажтай, 182454 центнер тэжээлэй корнеплодтой, 1963768 центнер талха таряанай холимол тэжээлтэй, 1574048 центнер һолоомотой һүрэг малаа ондо оруулжа байна. Гадна һаянай 873002 центнер холимол тэжээл нэмэжэ худалдагдан абтаа. Юрэнхы дээрээ ниитын адууһа мал энэ жэлдэ яһала бараг ондо орохоор. Гэбэшье ажахынуудта малшад, хонишодой дунда эмхидхэлэй, ойлгуулалжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха хэрэгтэй ха юм.

[Редакциин агропромышленна таһаг].

ХАРЮУ ХҮЛЕЭНЭБ

...ПСС-эй республиканска ...V конференциин материал...ай хүн зомнай танилсаба ... Тиихэдээ нютагайм за...үншагшад, бишье өөрөө ...бэб. Таһагуудые даагша...конференци дээрэ гү, али ...хэлэй пленум дээрэ һун...багүй гээшэ гү? Юунһээ ...юумэн болобо гээшэб? ...иин рескомдо хэды таһаг ...юм? Аппарат хэды шэ...үсөөреөб гэхэ мэтэшэлэн ...далнуудые мэдэбэл, һайн ...аа. Партийна тушаал эзэлһэн хүнүүд, илангаяа секретарьнууд яажа һунгааба гээшэб? Кандидадуудай соорондо тэмсэл болоо юм гүһүн секретарьнарай намтартолилхо, тэдэнтэй интервью гаргахадашье болохо һэн гэжэ һанагдана. К. А. Албашие ямар ажалда орохоб? Национальна асуудалнуудай талаар РСФСР-эй гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ Прокопьев боло гэжэ дуулааб. Беляков ямар ажалтай болобо гээшэб? Эдэ бүхы асуудалнуудта газетэ анхарха бэзэ гэжэ үнэн зүрхэнһөө найданаб.

Бүхы наһаараа «Буряад үнэнөө» абадагби, мүнөөшье жэлдэ бэшүүлээб. Би партийнабэшэб. Тиимэшье һаа, КПСС-ые улаан зүрхөөрөө мэдэрдэгби, КПСС һуларжа хэзээшье хойшоо гарахагүй, бэлиг түгэлдэр коммунистнуудай эршэмтэ хүсөөр нэрэ һүлдэеэ үргэжэ шадаха байһандань этигэнэб. Юу хэлэхэеэ һанаабиб гэхэдэ, мүнөө һунгагдаһан секретарьнарые хэн, ямар коллектив дэбжүүлээб гэжэ дэлгэрэнгыгээр бэшэгдэбэл, һайн бэлэй. Мүн партиин рескомой таһагуудые даагшанар тухайшье бэшэхэ байгаа.

К. БАЛЬЖУРОВ,
пенсионер.
Захааминай районой Санага нютаг.

УГАЙ ХОНИШОН

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ахалагша хонишон В. Б. Батуев.

Авторай фото.

Коммунист Виктор Бадмаевич Батуев юһэдэхи классай һүүлээр 1963 онһоо хойшо Исэнгын совхоздо хонишоноор хүдэлдэг юм. Тэрэ угай хонишон мүн. Түрүүшын жэлдэ гэртэхинээрээ отара дээрэ ажаллаа. Һүүлдэнь эсэгынгээ наһанайнгаа амаралтада гарахадань, бригадыень даажа абаа. Тэрэ сагһаа эхилээд Виктор хорёод гаран жэлэй туршада амжалта түгэсөөр хүдэлжэ ябана.

Тэрэ Елена Баторовна һамгантаяа арбан хоёр үхибүүдые хүмүүжүүлжэ, хүл дээрэнь гаргаа юм. Хоёр басагадынь багшын мэргэжэл шэлэнхэй. Хоёр басагадынь түрэлхидөөрөө хонишоноор ажаллана. Саша хүбүүниинь Улаан-Үдэ хотодо дотоодын хэрэгүүдэй таһагта хүдэлдэг. Сережонь Совет Армида алба хэнэ. Бэшэ үхибүүдынь һурадаг юм.

Батуевтан олон жэлэй хугасаа соо зуун эхэ хониһоо 100, мүн дээшэшье хурьгадые абажа, нютаг нугадаа суутай болонхой. Энэ нүхэрнай Исэнгын сомоной Соведэй арадай депутадаар һунгагданхай. Энэ жэлдэ районой партконференциин делегадаар дэбжүүлэгдэһэн байна.

Үнгэрэгшэ жэлдэ хурьга абаха түсэбөө дүүргээ, хурьган бүхэнэйнгөө шэгнүүрые эхэһээнь һалгаахадаа, 25,2 килограммда хүргөө, бүхыдөө 17 центнер нооһо хайшалха байһан һаа, тэрэнээ 19,4 центнертэ хүргэжэ шадаа.

Мүнөө жэлдэ коммунист Батуевтанай гэр бүлынхид табан жэлэйнгээ түсэбүүдые үлүүлэн дүүргэһэн габьяатай. Һаяхан уулзажа, ажал тухайнь хэдэн үгэ һурахадамни, тэрэ иигэжэ хэлээ һэн.

— Мүнөө жэлдэ нёдондонойхидо орходоо уялгаяа дээшэлүүлхэбди. Ерэхэ жэлдэ абаха түл түрэсэдөө түгэс бэлэмди.

Э. БУДАЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.
Яруунын район.

ҺАЙНААР БЭЛДЭНХЭЙ

Баян хэшэгтэй Зэдынгээ талые суурхуулһан Ленинэй орденто Борьёогой совхоздо мэдээжэ хонишод захаһаа олон ааб даа. Эдэнэй дундаһаа Екатерина Доржиевна Чупошевагай бригада түрүүшүүлэй зэргэдэ гараһаар һаянай юм. Байгша ондо тус бригада 100 эхэ хонин бүриһөө 115 хурьга түлжүүлжэ тушааханаа гадна хонин бүриһөө 4,1 килограмм нооһо хайшалһан, хурьган бүхэнөө 23 килограмм шэгнүүртэйгээр һүрэгһөө амяарлаһан гэхэ гү, али түсэб, уялгаяа холо үлүүлһэн юм.

Жэл бүхэндэ жэншэдгүй амжалта туйлахын тула түрүүлэн һайн бэлэдхэл хэрэгтэй гээшэ. Хонишод хараалһанаа бэелүүлхын түлөө горитойхоноор бэлдэнэ. Нэн түрүүлэн һүрэг хонидоо һайса хүшэлүүлээд, искусственна аргаар үрэжүүлхэ хаһаяа шанартайгаар, тон богони болзорто үнгэргэхын хажуугаар үбэлжэлгэдөө, түл абалгадаа бэлдэнэ. Байгша ондо хонишод эхэ хонидоо эгсэ һарын туршада искусственна аргаар үрэжүүлээ юм. Дүрбэдэхэсэ хурьгалхаяа байһан һүрэг хонидоо нажартаа, мүн намартаа ногоо элбэгтэй бэлшээридэ, таряанай үлөөдэһэн дээрэ бэлшээжэ хүшэлүүлээ, таргалуулаа юм. Екатерина Чупошевагай бригада 700 центнер үбһэтэй, зеленкотойгоор һүрэгөө ондо оруулжа байна. Энэ жэлдэ зеленкоёо сабшажа баал болгон тармаад, поли дээрэнь суглуулангүй орхёо. Үбэлдөө хонишод эндэ һүрэгөө оруулжа бэлшээхэ хүсэлэнтэй. Арендиэ харилсаанай гуримаар ажаллажа байһан энэ бригада үлүү гаргашагүйгөөр продукци ехээр үйлэдбэрилжэ, горитойхон түлбэридэ хүртэхэ гэжэ шиидээ ха юм. Эдэ үдэрнүүдтэ отарадань Екатерина Доржиевнагай үбгэн Владимир Иванович Чупошев, Б. В. Юндунов хонишоноор ажаллана. Эдэнэр ерэхэ жэлдэ хонин бүриһөө хурьга түлжүүлжэ, «сагаан алта» ехээр хайшалха зорилго хараалаа.

М. ДАГБАЕВА.

ХҮНДЭ БАЙДАЛДА ОРОБОШЬЕ

Шэнэ-Бэрээнэй гол заводой авто-заһабарилгын цехэй коллектив байгша ондо хүндэ эрхэ байдалда ажаллана. Иимэ байдалай шалтагаан гэхэдэ, автомашина заһабарилхада хэрэгтэй запас хэрэгсэлнүүд дуталдана. Эрилтын ёһоор заһабарилгада ороһон автомашинын, двигателиин 80 процент детальнуудынь бүтэн байха ёһотой. Теэд үнэн дээрээ 20—40 процент бүтэн зүйлнүүдтэй двигательнүүд заһабарилгада үгтэнэ. Иимэ дутуу дундатай автомашина заһабарилхын тула нормативһаа гадуур хэрэгсэлнүүдые гаргашалха зэргэтэй болоно.

Тиигэбэшье цехэй коллектив элдэб арга боломжонуудаа элсүүлэн хүдэлжэ, түсэбтэ даабаринуудаа дүүргэнэ. Автомашина, двигатель заһабарилха үнгэрэгшэ һарын түсэб бэелүүлжэ, бусад цехүүд сооһоо түрүүлээ. П. Н. Никитинэй хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив бүтээсэ ехэтэй ажалаараа шалгарна. Тэдэнэр ГАЗ-51 тухэлэй автомашина заһабарилдаг юм. Тус бригадын гагнууршан В. Г. Тютрин, В. Н. Новиков гэгшэд халаан бүриин даабари үлүүлжэ, графигые сахин хүдэлнэ. В. В. Малых гэгшын хүтэлбэрилдэг заһабарилагшадай бригада өөрэгүй һайнаар ажаллана.

Иигэжэ хэды хүндэ эрхэ байдалда ажаллажа байгаашье һаа, цехэй коллектив жэлэй түсэб дүүргэхээр зоригжонхой.

А. ТРИФОНОВА.

КПСС-эй XXVIII съездын хараа шэглэлээр

Партиин ветерануудай совет эмхидхэгдэбэ

КПСС-эй XXVIII съезд манай хубилгагдажа байһан ажабайдалда, олониитын дунда Коммунис партиин дүүргэхэ үүргые, уялга, зорилгонуудые хараалаа гээшэ. Тиихэдээ партиин нэрэ хүндые дээшэлүүлхын тула партийна эхин организацинуудай бүхы хүдэлмэриие шэнэ шэнжэтэй болгохо зорилго табиһан байна. Тэрэ тоодо үзэл сурталайшье хүдэлмэри хубилгагдаха байна ха юм.

Зэдын районой партийна эхин организацинууд, юрын коммунистнууд мүнөө үеынгөө ажал ябуулга яажа бэелүүлхэеэ, юу түйлахаяа, арад зонойнгоо анхаралые яажа табихаяа, тэдэниие өөһэдынгөө тала баригшад яажа болгохоёо эли тодоор ойлгоногүй гэжэ һаяхан эндэ үнгэргэгдэһэн партиин ветерануудай суглаан дээрэ хэлэгдэбэ. Үнинэй, хуушарһан арга дүршэлнүүдээр зоной дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулгада найдаад һууха гээшэ хэндэшье хэрэггүй болоо. Үнэхөөрөөшье һүүлэй үедэ үзэл сурталай хүдэлмэриин урданай дүй дүршэл ямаршье үрэ үгэхэеэ болёо. Элдэб нюуса аргаар юумэ түйлаха гээшэ үнгэрөө, үгэ болон хэрэгэй алгасаха ябадалые зон тэсэнэгүй. Мүнөө ойлгууламжын хүдэлмэриин имагтал үнэн сэхээр, үргэн мэдээсэл соносхолтойгоор ябуулха хэрэгтэй.

Энэ хүлгөөтэй үедэ КПСС-эй элдэб тээһээ добтологдожо, нэрэ хүндыень бууруулха ябадалай үргэнөөр гаргагдажа байхадань, партияа хамгаалхын тула коммунистнууд бүри эбтэй зетэй болохо, ажалайнгаа эдэбхи үүсхэлые дээшэлүүлхэ, элдэб добтологшодто шанга сохилто үгэхөөр бэлэн байха ёһотой. Энээнэй тула партиин гэшүүд эрид шанга эрилтэтэй, журамтай байха болоно.

КПСС-эй Уставай эрилтэнүүдые бэелүүлхэ, аша туһатай хүдэлмэриин онол аргануудые саг үргэлжэ бэдэржэ, оложо хэрэглэхэ ёһотой. Энэл зорилгоор КПСС-эй Зэдын райкомой хүдэлмэрилэгшэд үүсхэл гаргажа, партиин ветерануудай клуб эмхидхэхые оролдоһон байна. Энэ клубые ямар шэглэлтэйгээр, үүргэ зорилготойгоор эмхидхэхэ тухай зүбшэн хэлсэлгэ районой коммунистнуудай дунда үргэнөөр ябуулагдаа. Ветерануд өөһэдөө энэ клубые КПСС-эй райкомой дэргэдэ эмхидхээд, «Партиин ветерануудай совет» гэжэ нэрлэхые дурадхаа һэн.

Тиигээд лэ һаяхан партиин ветерануд олоороо сугларжа, энэ совет байгуулба. Энэ суглаан дээрэ соведэй мүнөө үедэ бэелүүлхэ зорилгонууд баталагдан абтаа. Тэдээн соонь партиин нэрэ хүндые тэхэрюулхэ, политическэ хүдэлмэри ябуулхадаа юунһээ арсахаб, ямар дүй дүршэл, арга боломжо дэлгэрүүлхэб, КПСС-эй гэшүүнэй үүргые дээшэлүүлхэ талаар ямар нүлөө үзүүлхэб, партийна эхин организацинуудай, комитедүүдэй ажалые шэнэ эрилтээр яажа эмхидхэхэб гэхэ мэтын олон асуудалнууд оруулагдаһан байна.

Партиин ветерануудай соведэй гэшүүдээр ажабайдалай ехэ зам гаталһан, партийна, совет, профсоюзай, комсомолой ажалда олон жэлэй туршада хүдэлһэн ехэ дүй дүршэлтэй хүнүүд шэлэн абтаа. Жэшээлбэл, соведэй гэшүүд С. Д. Григорьев, Б. Ж. Тарбаев, В. Д. Морозов, Г. К. Хайдуков, А. Н. Шатуев, М. П. Кавелин, С. И. Раднаев, С. И. Шишмарев гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, өөһэдынгөө гол ажалые хэхэдээ, партийна эмхинүүдтэ түшэглэжэ байхабди гэһэн һанамжануудые оруулбад. Ажахы эрхилэлгын шэнэ эрхэ байдалда бүхы шатын Соведүүдэй депутадуудһаа эрилтэ шангадхаха хараатай хэмжээ ябуулгануудые дурадхаба. Мүн энэл үедэ бүхы коммунистнуудтай нюур нюурааа уулзажа, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ, тэдэнэй ойлгоогүй юумые ойлгуулха, КПСС-эй гэшүүнһээ гараһан, мүн гараха һанаатай байһан хүнүүдэй шалтагуудые элирүүлхэ, зүб бурууень заажа үгэхэ гэһэн һанамжа нэгэн дуугаар дэмжэгдэбэ.

Ветерануд мүнөө үеын байдалай теоретическэ, политическэ болон бодото хэрэгэй асуудалнуудаар ходо газетэнүүдтэ бэшэжэ, радиогоор үгэ хэлэжэ байха гэжэ шиидхэгдэбэ.

Соведэй хүтэлбэрилэгшэд һунгагдаба. Түрүүлэгшээр Г. К. Хайдуков һунгагдаа.

КПСС-эй райкомой ээлжээтэ бюрогой заседани дээрэ партиин ветерануудай соведые эмхидхэһэн тухай шиидхэбэри дэмжэгдэн баталагдаа. Иимэ соведүүдые районой колхозуудай, совхозуудай партийна эхин организацинуудта бии болгохо дурадхал оруулагдаба.

Партиин ветерануудай үүсхэл оролдолгые дэмжэхэ, зүб шэглэлээр ябуулаа хада Коммунис партиин ажабайдалда горитой ехэ туһаламжа болохонь найдамтай.

М. ГОНЧИКОВ,
манай корр.

ТОДХОГДООГҮЙ ТҮХЕЭРЭЛГЭНҮҮД ХЭМҺЭЭ ОЛОН

Байгша оной октябриин 1-нэй байдалаар капитальна барилгада тодхогдоогүй байһан оньһон түхеэрэлгэнүүдэй нөөсэнүүд 56,7 миллион түхэригтэ хүрөө. Нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулбал, мүнөө жэлэй эхинһээ иимэ нөөсэнүүд 32 процентээр дээшэлээ.

Хилын саанаһаа асарагдаад, хүдэлгэгдэнгүй байһан оньһон түхеэрэлгэнүүд нёдондоной юһэн һарынхида орходоо бага болоо.

Үнгэрһэн юһэн һарын туршада тодхогдоогүй байһан, түсэбһөө гадуур абтаһан оньһон түхеэрэлгэнүүдэй нөөсэ 30 процентээр дээшэлээ, энэнь бүхы оньһон түхеэрэлгэнүүдэй 58 процентнь болоо.

Түсэбһөө гадуур эгээл ехэ оньһон түхеэрэлгэнүүд хаана бииб гэбэл: «Бурятэнерго» нэгэдэлдэ —9,3 миллион түхэригэй (тодхогдоогүй оньһон түхеэрэлгын 93 процент), Зэдын вольфрам-молибденэй комбинат —1,7 миллион (89 процент), Селенгинскын ЦКК —3,8 миллион (70 процент), мотоор бүтээлгын завод—8,1 миллион (98 процент), прибор бүтээлгын нэгэдэл —2,4 миллион түхэригэй (87 процент).

Юһэн һарын туршада ороһон оньһон түхеэрэлгэнүүдэй 34 процентыень хабсаргаха хэрэггүй, бэлэн түхэлтэйгөөр асарагдаһан байгаа.

Хабсаргаха хэрэггүй, бэлэн оньһон түхеэрэлгэнүүдэй (илангаяа хилын саанаһаа асарагдаһан) капитальна барилгада оролго дээшэлээ:

(мянган түхэригөөр)

	9 һара		
	1989 он	1990 он	1990 он проц. 1989 ондо
Хабсаргагдаха оньһон түхеэрэлгэнүүд ороо	56468	51254	97,7
тэрэ тоодо хилын саанаһаа асарагдаһан	3191	2586	81
Гадна хабсаргагдаха ёһогүй, бэлэн оньһон түхеэрэлгэнүүд	23599	26062	110,4
тэрэ тоодо хилын саанаһаа	1093	2247	2,1 дахин

Үлүү оньһон түхеэрэлгэнүүдэй нөөсэ нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо 2,2 дахин дээшэлээ.

Буряадай Статистикын управлениин мэдээсэлһээ.

Репортаж

АН ҮСХЭБЭРИЛЭГШЭД АМЖАЛТАТАЙ

Жэлдээ хэдэн миллион түхэригэй «зөөлэн алта» гүрэндөө тушаажа байдаг республикын ангуушад мүнөө хүбшэ тайгаар ябажа, абаһан уялга даабаринуудаа дүүргэжэ эхилбэ. Эдэнэрһээ гадна ээлжээтэ амаралтаяа абаад, һайн дураараа агнуури хэхэ дуратайшуул олон гээшэ. Ангууша нохойнуудаа дахуулан, хүбшэ тайгада мэргэн буудагшад гараба. Мүн тэжээмэл ангуудые харууһалагшад «зөөлэн алтаяа» хуряажа абана.

— Манай фермын коллектив байгша ондо 23.106 толгой үнэгэнэй арһа гүрэндэ тушааха болонобди. Энэмнай түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо һуралгүй олон гэжэ хэлэхэ байнаб,— гээд Прибайкалиин районой ангай фермын ахалагша зоотехник Н. Ф. Романцова омогорхоо һэн.

Эды олон толгой арьяатаниие тэжээхэ, харууһалха, гараһан түлгэдыень гарзагүйгөөр тэнжээхэ гээшэ ан үсхэбэрилэгшэдэй эгээл харюусалга ехэтэй ажал гэжэ тоологдоно. Юуб гэхэдэ, һүүлэй үедэ эдеэ хоолой хомор болоһон сагта мяхаша амитадые үлдэхөөн, тураангүй харууһалхань гайтай хэрэг. Мүнөө тус фермын табан бригадануудай дундаһаа Галина Алексеевна Парфеновагай хүтэлбэрилдэг 5-дахи бригада социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ гараһан байха юм. Бригадын гэшүүд Т. Н. Кадочникова фермын ан үсхэбэрилэгшэдэй дундаһаа эгээл олон гүлгэ абаһан байба.

— Ажалай баян дүршэлтэй болоһон Тамара Николаевна жэл бүри олон гүлгэ абажа, ан үсхэбэрилэгшэдэй дундаһаа шалгаржа гарадаг юм. Байгша ондо тэрэ нэгэ эмэ үнэгэнһөө 10 гүлгэ абанхай, дахинаа түрүү һуури эзэлбэ. Тиихэдэ нүгөөдэ гэшүүд Нэлли Осташкова, Людмила Дубий, Ольга Горбунова болон бусад тус тустаа 9—9 гүлгэ абажа, фермынгээ баялиг арьбадхалсаба. Бригадань 8 хүнһөө бүридэнхэй. Тиигэжэ дүн хамта 4640 гүлгэ абтаһан байха юм, — гээд нүхэр Романцова хөөрэнэ.

Урдандаа үсөөн гүлгэдые абажа тэнжээдэг, мүрысөөндэ һүүлшын һууринуудай нэгэндэ гарадаг М. В. Парфеновой ударидадаг бригада байгша ондо һайн дүн харуулжа, хоёрдохи һуури эзэлбэ. Бригадын гэшүүдэй дунда ажалайнь журам һайжарһан, олон гүлгэд гараа багатайгаар тэнжээгдэжэ, тус коллектив эрхимүүдэй тоодо оролсоһондоо аргагүй баясана. Ан үсхэбэрилэгшэдэй эдэ бүхы амжалтада тогоошодой хэһэн ажал үндэрөөр сэгнэгдэхэ ёһотой гээшэ. Хэнэйшье мэдэһээр, мяхаша эдэ амитадта бүхы эдеэ хоолынь һайнаар болбосоруулжа үгөөгүй һаа, эдэнэрынь түргөөр туража, үбшэ хабшанда дайрагдахаяа һанадаг. Тиимэһээ эдэнэртэ эдеэ хоол бэлдэдэг тогоошодой цехэй хүдэлмэришэд А. Н. Макаров, Г. А. Онохов, П. И. Асеев гэгшэд һайн шанартай эдеэ бэлдэжэ үгэхын хойноһоо эртэ үглөөнһөө эхилээд, үдэшэ орой болотор оролдожо ябадаг юм.

— Байгша ондо тэжээмэлнүүдтэ садатарнь үгэжэ баймаар эдеэ хоолоор дуталдахаяа һанаабди. Эдэнэртэ гансашье мяха үгөөд байха бэшэ, мүн бусад витамин элбэгтэй тэжээл — загаһан, гурил, каша, ургамалай тоһон хэрэгтэй болоно. Илангаяа далайһаа, гол горхонууд cooһoo баригдаһан загаһанда эдэ шүдхэрнүүдшни угаа дуратай байдаг,— гэжэ тэжээлэй цехэй бригадир Е. А. Тернугова хөөрөө һэн.

Иигэжэ фермын коллектив тэжээмэлнүүдһээ һайн шанартай арһа абажа гүрэндэ тушааха хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлнэ гээшэ. Мүнөө эдэнэрэй тэжээһэн үнэгэдэй түрүүшын арһан фермын арһа буйлуулдаг цехтэ тушаагдажа эхилбэ. Һайн шанартай, елэгэр сагаан үнгэтэй арһан наранай хурса элшэдэ яларан, толорон харагдана. Иимэ һайхан арһаар оёгдоһон пампагар зөөлэхэн үһэтэй малгай, заха хэн үмдэхэ дурагүй байха бэлэй.

Фермын хүдэлмэришэд үбшэгдэһэн арһаяа өөһэдөө өөхэнһөөнь сэбэрлэжэ, түрүүшын элдэлгэ хэдэг юм. Эндэ нэгэ хүн үдэрэй туршада 25—30 арһа элдэжэ, бэлэн болгоно. Тэдэнэй дундаһаа ажалай баян дүй дүршэлтэй болоһон В. Н. Колобкова дунда зэргээр 32 арһа бэлэн болгодог байба. Мүн Любовь Патрушева, Нелли Осташкова, Т. Н. Кадочникова, Людмила Дубий, Ольга Горбунова болон бусад уран, түргэн гартай хүдэлмэришэд байһанаа жэл бүри харуулдаг заншалтай. Тусгаар мэргэжэлтэй ветеринарна врачнууд Г. С. Дмитриева, С. А. Тапхаева гэгшэд эдэнэрэй хэһэн ажалые хинан шалгажа абадаг юм байна.

Ан үсхэбэрилэгшэдэй фермэдэ 3300 толгой эмэ үнэгэн ерэхэ жэлдэ харууһалагдажа, олошоруулагдахаар үлөөгдэһэн байна. Энээнһээ гадна фермын хүдэлмэришэдэй тэжээһэн үнэгэдые республикын ажахынууд тэжээхэеэ абаашадаг болоо. Мүнөө Мухар-Шэбэрэй, Зэдын, Ивалгын болон бусад районуудта тус фермэдэ үсхэбэрилэгдэһэн үнэгэнүүд эльгээгдээд байнхай.

— Хаамагууд соо байлгагдажа тэжээгдэдэг эдэ амитадые гарзагүйгөөр олошоруулха гээшэ гайтайхан хэрэг даа. Эдэнэрые арай шамай томо болгожо, арһыень гүрэндэ тушаахада, даншье һаа хүнгэн сэнтэйгээр абтана. Мүнөө ангай арһа абадаг Эрхүүгэй фабрикада нэгэ үнэгэнэй арһан 79 түхэриг 45 мүнгөөр тушаагдана. Тоолоод, хараад ерэхэдэ, бидэнэрэй хэһэн ажал хүнгөөр лэ сэгнэгдэнэ ха. Харин гүрэнэй сэнгээр наймаанда гаргагдахадаа, нэгэ заха 300—350 түхэригтэ хүрэнэ. Саашадаа өөһэдөө өөһэдыгөө мүнгөөр хангадаг болохо гуримда ороходоо, гарзатахагүйл хабди,— гээд нүхэр Романцова һанамжалаа һэн.

Нээрээшье тон зүб тобшолол ха. Хэнэйшье мэдэһээр, хубилһан шэнэдхэлгын сагта ажахыгаа өөһэдөө хүтэлбэрилхэ гуримда орожо эхилһэн газарта өөрыгөө һайн һайхан талаһаа харуулжа эхилһэн ажахы, предприятинууд орон дотор олошоржо эхилээ. Одоол ан үсхэбэрилдэг фермын лэ коллектив энэ гуримда оробол, бариштахал ха гэжэ һанагдаа һэн.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Нэгэдэхи бригадые даагша Т. И. Батюк элдэһэн арһаяа харуулна. 2. Хинан шалгагша Г. С. Дмитриева ажалдаа.

Авторай фото.

Кооперативууд—ажабайдалдамнай

ХУУЛИНУУДЫЕ ГУРИМШУУЛХА ХЭРЭГТЭЙ

Манай «Субподрядчик» кооператив Зүүн Сибиирин түмэр замай управлениин барилга-хабсаралгын 182-дохи поездын дэргэдэ 1989 оной март һара соо байгуулагдаа һэн. Тус поезд манай гол подрядчик болоно гээшэ. Баталһан хэлсээнэй ёһоор, тэдэнэрэй барижа байһан объектнүүдтэ бүхы сантехническэ, электро-хабсаралгын хүдэлмэри хэдэгбди.

Кооператив бии болгоод байха үедэ эндэмнай оройдоол 10—15 хүн хүдэлдэг һэн. Поездын даажа абаһан объектнүүд дээрэ түрүүшын һарада хүдэлжэ олоһон бүхы мүнгэ зөөриеэ үйлэдбэриингөө үндэһэ һуури хүгжөөлгэдэ һомолжо, нэгэшье түхэриг салин хүлһэ абаагүй һэмди. Гэр бүлэеэ тэдхэхын тула удаадахи һарада миил 100 түхэриг салин абаабди. Иигэжэ банкһаа мүнгэ урьһаар абангүйгөөр үйлэдбэриин үндэһэ һуури байгуулагдаһан юм. Мүнөө баазадамнай түмэр сорго отолдог 2 станок, токарна 1, үрэмдэлгын 2, резьба гаргадаг 2 станок, гагналгын 4 түхеэрэлгэ бии гээшэ. Гадна ГАЗ-53, ГАЗ-66, ЗИЛ-130 түхэлэй ашаанай автомашинануудые худалдажа абаабди. Тиихэдээ гүрэнэй сэнһээ хоёр дахин үнэтэйгээр абаа һэмди. Иигэжэ үнгэрэгшэ жэлэй туршада 50 мянган түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэгдээ бэлэй.

Байгша ондо хэхэ хүдэлмэриин хэмжээн ехэ боложо, кооперативтаа шэнэ гэшүүдые абаабди. Мүнөө 70 хүн эндэ хүдэлнэ. Энэ жэлэй туршада 1,5 миллион түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэгдэхэ ёһотой. Ерэхэ жэлдэ 2,5 миллион түхэригэй хүдэлмэри хэхээр түсэблэнхэйбди.

182-дохи СМП-гэй барижа байһан объектнүүдһээ гадуур проектно-барилгын «Бурятгражданстрой» нэгэдэлэй, Агропромсоюзай, элүүрые хамгаалгын, арадай эрдэм һуралсалай объектнүүдтэ сантехническэ хүдэлмэри хэнэбди. Тиихэдээ бүхы хүдэлмэрэе гүрэнэй сэнгүүдээр хэнэбди гэжэ тэмдэглэхэ ушартай «Бурятгражданстрой» нэгэдэлэй барилга-хабсаралгын 2-дохи управлениин объектнүүд дээрэ хүдэлжэ эхилһээрнай нэгэ жэл болобо. Түрүүшээр маанадта ехэ найдангүй, һэжэглэдэг һэн. Гэбэшье энэ хугасаа соо тэдэнэрэй үгэһэн даабаридань харюусалгатайгаар хандажа, саг болзортонь һайн шанартайгаар дүүргэхэдэмнай этигэдэг болоо. И. Ф. Ивановой хүтэлбэрилдэг 2-дохи участогнай тэдэнэртэй суг хүдэлнэ. Байгша оной эхинһээ дүн хамтадаа 379 квартиратай байрын хэдэн гэр ашаглалгада тушаалсаа. Искусствын хүдэлмэрилэгшэдэй байха 10 дабхар, 113-дахи кварталда, Энергетик тосхондо 9—10 дабхар байрын гэрнүүдэй, хамтын байрын барилга дээрэ тус участогайхид мүнөө хүдэлжэ байна. Гадна нэгэдэлэй хүдөө нютагта баригдажа байһан олон дабхар байрын гэрэй барилгада хабаадалсана. Мүн ВСЖД-гэй бодхожо байһан объектнүүдтэ, сантехническэ, электро-хабсаралгын хүдэлмэри хэнэбди. Жэшээлхэдэ, Горхон станцида тус тустаа хоёр бүлын байха 8 гэр, Улаан-Үдэдэ 48 бүлын байха гэр, Гусиноозёрскдо 300 һууритай хамтын байра барилсанабди.

Республикын хүдөө нютагуудта Агропромсоюзай объектнүүд дээрэ В. Б. Пантеевэй хүтэлбэрилдэг 1-дэхи участогайхид ажаллана. Сэлэнгын, Түнхэнэй болоод бусад районуудта нилээд ехэ барилга хэжэ нютагай зоной дунда хүндэтэй болонхой. Сэлэндүүмын дунда һургуулиин дулаасуулгын түхеэрэлгэ, котельнэ 15 жэлэй туршада заһабарилагдаагүй байһан аад, тэдэнэрэй хүсөөр һэльбэгдээ. 15 жэл соо үбэлдөө хүүгэд пальто, малгайтаа һуужа, һурадаг байгаа. Энэ олон жэлдэ нютагай засагаархид иимэ сошордомо байдалые обёоржо, усадхаагүй байһаниинь гайхалтай. Тус һургуулиин директор энэ участогай коллективтэ баяр баясхалангаа нютагай, республикын хэблэлээр мэдүүлхэдэнь, бидэндэшье баяртай байгаа һэн. Түнхэнэй районно больницын комплексын дулаанай сетиин, туберкулёз үбшэнтэнэй эмшэлэгдэдэг санаториин, Хонгор-Уула нютагай профилакториин котельнэнүүдые капитальнаар заһабарилжа үгөө. Барилгын эмхинүүдтэ оло дахин хандажа, хангалтагүй харюу абахадаа, тэдэнэр манда хандана. Эдэ эмхинүүдтэй адли гүрэнэй сэнгүүдээр барилга хэдэг манай кооператив энэ багахан объектнүүд дээрэ хүдэлхэдөө, ехээр олзотохогүй байһаниинь эли ааб даа.

Улаан-Үдэдэ хүүгэдэй олон сад-ясли заһабарилагдаһан байна. Дээдэ Онгостойдохи хүүгэдэй саадые даагша олон газарнуудаар ябажа гүйһанай удаа манда ерэһэн юм. Тэрээнтэй суг саадтань ошоод, хүүгэдэй пальто, малгайтаа унтажа байхыень харахадаа, нэгэ бригадаяа түргэн асаржа, дулаасуулгын түхеэрэлгэнүүдые түлөөһэгүйгөөр заһабарилжа үгөө һэмди. Железнодорожно районой 48-дэхи сад-яслиин дулаасуулгын түхеэрэлгэнүүдые мүн лэ түлөөһэгүйгөөр заһабарилаа һэлди. Эдэ сад-яслинуудые заһабарилгада 5 мянга гаран түхэриг гаргашалаа бэлэйбди. Тус районой үшөө нэгэ сад-ясли заһабарилгада 2 мянган түхэриг һомологдоһон байна. Техническэ мэргэжэлэй 1-дэхи училищада һуралсалай хэрэгсэлнүүдые абахын тула 2 мянган түхэриг үгөөбди.

Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Е. Саганов барилга хэдэг кооперативуудай түрүүлэгшэнэртэй хэдэн һарын саана уулзаа һэн. Хүдөөгэй районуудта, Улаан-Үдэдэ олон жэл соо бодхоогдожо байһан объектнүүдые бариха, ашаг үрэгүй предприятинуудые арендээр абха гэхэ мэтэ дурадхалнуудтай Совмин байха гэжэ уулзалгын урда тээ һанаа һэм. Теэд үнэн дээрээ бүтэмжэтэй өөрэлдөөн болонгүй үнгэрэһэниинь харамтай. Юуб гэхэд, республика соо энэ талаар шиидхэгдээгүй асуудалнууд олон ха юм. Ашаг олзогүй цех, предприятиие кооператив арендээр абажа, хүн зондо туһатай продукци гаргадаг, олзо оршо абадаг, арбан гаран жэлдэ бодхоогдожо байһан объект түргэн барижа шадаха байна. Энээниие кооперативууд өөрынгөө бодото ажал хэрэгүүдээр батадхаа бшуу.

Һүүлэй үедэ арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрингээ үлэгдэлнүүдээр хэжэ эхилээбди. Кооперативууд иимэ эд бараа олоор юугээр хэхэ юм. Ганса үлэгдэлнүүдээр ехээр бүтээхын аргагүй бшуу. Хэрбээ Госснабай үүхэй эдэ, материал бага зэргэршье һаань үгэдэг байбал, элдэб эд бараа бүтээхээр гэшэ. Теэд ямаршье материалгүйгөөр байгаад, кооперативууд эд бараа үсөөнөөр гаргана гэжэ гэмнэхэнь хайшаа юм. Гэбэшье харин гүрэнүүдтэ элдэб металл болоод буса түүхэй эд, материалнуудые ямар ехээр худалданаб. Энэнэй зарим хубиие үлөөжэ, кооперативуудта үгөө һаа, һайн байгаа. Арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараа гаргаха үндэһэ һуури байгуулха хэрэгтэй. Мүнөө абаһан ашаг олзынгоо 50 процентые үйлэдбэриингөө үндэһэ һууриие хүгжөөлгэдэ һомолнобди. Эрхим машина, техникэтэй хүнэй ажал хэрэгүүдынь эрхим байха гэжэ В. И. Ленин хэлэһэн юм. Дэлгүүрэй экономикын эрхэ байдалда эдэ үгэнүүдэй удха шанар улам дээшэлнэ.

Ерэхэ жэлэ түсэбөөр хараалагдаһанайхиһаа ехэ х[illegible] жээнэй барилга-хабсарал[illegible] хүдэлмэри хэхэ арга болом[illegible] тойбди. Теэд элдэб олон [illegible] линууд үдэр бүри шахуу [illegible] хээр гаража, кооперативуу[illegible] хүдэлмэридэ тойбо тат[illegible] Предприяти, эмхи зургаану[illegible] һаа налог дараха тухай Х[illegible] лиие СССР-эй Верховно Со[illegible] баталан абаа. Тэдэнэрэй [illegible] до кооперативууд оролс[illegible] Тус хуулиин ёһоор, 400 ту[illegible] ригһөө дээшэ салин ху[illegible] абаха аргагүй бологдоно. [illegible] рэнэй предприятинуудайхи[illegible] ажалаймнай бүтээсэ 2—3 [illegible] хин ехэ байхадаа, салин [illegible] һэмнайшье ехэ байна ха [illegible] Кооперативай гэшүүнэй ду[illegible] зэргын салин мүнөө 800 [illegible] хэриг болоно. Тиин хуул[illegible] хараалагдаһан 400 түхэриг [illegible] даг болохо гээ һаа, бари[illegible] багаар хэхэ ажалай бүтэ[illegible] доошолуулха зэргэтэйбди. [illegible] шэнээн мүнгэ абадаг боло[illegible] доо, хүнүүд ажалһаа гара[illegible] кооперативнай һалаха түйл[illegible] хүрэхэ бшуу. Эгээл харамта[illegible] гэхэдэ, социально-соёлой о[illegible] ектнүүд, гэр байрын бари[illegible] түргэдхэгдэхээ болихо [illegible] на.

Энэ хуулитай танилсаһа[illegible] һүүлээр лэ РСФСР-эй Вер[illegible] но Совет шэнэ Хуули абаа[illegible] гэжэ «Правда» газетын б[illegible] ша оной декабриин 2-ой[illegible] мерто мэдээсэбэ. Тиин Рос[illegible] Федерациин хуули СССР[illegible] Верховно Соведэй бата[illegible] абаһанайхиһаа ехэ илгаа[illegible] байха гээд бэшээтэй. Энэ [illegible] линь ямар удхатай бай[illegible] кооперативуудта үргэн хар[illegible] нээһэн гү, али хашаһан [illegible] юрэдөө, мэдэнэгүйбди. [illegible] най республикын Верховно [illegible] ведэй энэ талаар ямар ху[illegible] баталан абахань мүн лэ [illegible] дэгдэнэгүй. Иигэжэ эдэ б[illegible] дэ ойлгосогүй юумэн би[illegible] нэрэй хүдэлмэридэ тон [illegible] һаад ушаруулна бшуу.

Технико-экономическа, мү[illegible] һангай байдал тухай декла[illegible] ци гансал районгүйсэдком[illegible] финансын таһагта кварта[illegible] нэгэ удаа үгэдэг һэмди. [illegible] рин мүнөө Статуправлени, [illegible] рэнэй налогой инспекци, БХ[illegible] иимэ тоосоо эридэг бол[illegible] Тиимэһээ кооперативай[illegible] штат ехэ болгожо, иимэ т[illegible] соо бэшэдэг хүниие нэм[illegible] болонобди. Минии һанахад[illegible] бидэнэр ганса Статуправ[illegible] нидэ бүхы мэдээнүүдые үг[illegible] ёһотойбди. Харин хинал[illegible] бусад органууд иимэ мэд[illegible] нэй хэрэгтэй болоо һаа[illegible] Статуправлениһээ абаха зэ[illegible] гэтэй. Кооперативаймнай ап[illegible] радта 4 хүн хүдэлнэ. Онс[illegible] ходо, кооперативай түрүүл[illegible] шэ, хангалгын талаар түр[illegible] лэгшын орлогшо, бухгалте[illegible] ПТО-гой инженер болоно. [illegible] хэ зуура гүрэнэй барилгын [illegible] равлениинхеэр бодожо үзэб[illegible] ганса бухгалтернай материал[illegible] на бүлэгэй, расчетно бүлэг[illegible] бухгалтерай, секретарь-маш[illegible] нисткын хүдэлмэри хэнэ. ПТ[illegible] гой инженер гол үүргээ дүү[illegible] гэхэһээ гадна кладовщиг[illegible] кадрнуудай таһагай, техничи[illegible] хүдэлмэри хэдэг байна. Ии[illegible] жэ хэды ехэ мүнгэн алмаг[illegible] на гээшэб. Гэбэшье тэдэнэр[illegible] салин хүлһэн гүрэнэй пре[illegible] приятиин ахамад бухгалтер[illegible] хиһаа оройдоол 100 гаран [illegible] хэригөөр ехэ бшуу. Гүрэн[illegible] барилгын управленидэ мүн [illegible] иимэ штат байгуулхаар ю[illegible]

Хэнэйшье мэдэһээр, гүр[illegible] кооперативуудай гэшүүдые г[illegible] байраар ханганагүй. Тиимэ[illegible] «Бурятгражданстрой» нэгэд[illegible] тэй хэлсээ баталхадаа, байр[illegible] гурбан гэр ашаглалгада туш[illegible] хадамнай нэгэ кварти[illegible] Бидэндэ үгтэхэ гээд [illegible] раалаа һэмди. Ганс[illegible] иимэ аргаар хүдэлмэришэд[illegible] гэр байраар хангана бди. К[illegible] перативай бии болгодо[illegible] сагһаа хойшо нэгэшье [illegible] сад-ясляар хангаха мэдүүл[illegible] үгөөгүй. Гэбэшье иимэ мэдүү[illegible] гын ороо һаа, тэрэниинь х[illegible] гажа шадахабди.

Л. ГУСЛЯКОВ,
«Субподрядчик» кооперативай түрүүлэгшэ.

УКРАИНЫН ССР. Фашис концлагернуудай тамануудые гараһан хүнүүдэй уулзалга Полтава городто байгша оной ноябрь һарада эмхидхэгдэбэ. Энэ уулзалгада хабаадаһан хүнүүд үндэһэ яһанай ялгаа гаргаха, Совет байгуулалтада эсэргүүсэхэ ябадалнуудтай эрид тэмсэхэ нангин хэрэгые бүри эдэбхитэйгээр ябуулха тухай хандалга гаргаба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: уулзалгада хабаадагшад хотын үйлсэдэ.

ТАСС-ай фотохронико.

СОВЕТ ОРОН ДОТОР

МОСКВА. Юумэ харадаггүй ба муугаар дууладаг үхибүүдэй Россин үргэмжын жаса байгуулагдаба. Иимэ үхибүүдэй түрэлхид ба харгалзагшад, хүүлиин наһанда хүрэһэн хүүгэдэй мүн тэрэшэлэн юумэ харадаггүйшүүлэй Бүхэроссин бүлгэм ба Арадай эрдэм һуралсалай талаар СССР-эй гүрэнэй комитет ниитын дулдыданги бэшэ иимэ эмхи байгуулха үүсхэл гаргаа юм.

— Мүнөө үедэ гансал Москвагай интернадууд болон тусхай һургуулинуудта 30 мянга шахуу юумэ харадаггүй үхибүүд тоологдоно, — гэжэ Москвагай юумэ харадаггүйшүүлэй эмхиин түрүүлэгшэ Федор Астафьев хэлээ һэн.—Тэдэниие экономическа ба сэдьхэл бодолой талаар хамгаалхада шэнэ жаса туһалха уялгатай.

— Хүүгэдэй офтальмологическа албэ һайжаруулха хэрэгтэй, юуб гэбэл, ехэшүүлтэй сасуулхада, юумэ харадаггүй үхибүүдэй тоо олон юм. Энэ хүдэлмэридэ шэнэ жаса эдэбхитэйгээр хабаадаха бээз гэжэ Н. И. Пироговой нэрэмжэтэ медицинскэ хоёрдохи институдай нюдэнэй үбшэнэй кафедрые даагша, СССР-эй Хүүгэдэй офтальмологуудай нэгэдэлэй түрүүлэгшэ Евгений Сидоренко хэлэнэ.

МОСКВА. «Европо ба Москва; гүрэнэй ба залуушуулай политикын дүй дүршэл ба хараа замууд» гэһэн уласхоорондын симпозиум Москва шадар үнгэргэгдэнэ. США-һаа, Канадаһаа, Баруун ба Зүүн Европын оронуудһаа 80 шахуу социологууд, психологууд, политическэ ба ниитын ажал ябуулагшад тэрээндэ хабаадана. Бүхэдэлхэйн социологическа нэгэдэлэй, залуушуулай хэрэгүүдэй талаар СССР-эй Верховно Соведэй комитедэй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай, СССР-эй Госкомтрудай, Залуушуулай институдай эрдэм шэнжэлэлгын түбэй үүсхэлээр тэрэ үнгэргэгдэнэ.

Элдэб оронуудтахи залуушуулай социальна хүгжэлтын дүй дүршэл, шиидхэгдээгүй асуудалнууд, политическэ хүдэлөөнүүд болон реформонуудта залуушуулай дүүргэдэг үүргэ тухай, гүрэнэй ба ниитын эмхинүүдэй системэдэ тэдэнэй эзэлдэг һуури тухай дэлхэйн түрүү эрдэмтэдэй элидхэлнүүдые симпозиумда хабаадагшад 4—5 үдэрэй туршада шагнаха юм. Зүбшэн хэлсэгдэжэ байгаа асуудалнуудаар үгэ булялдаанууд ба семинарнууд, түхэреэн столнууд үнгэргэгдэхэ.

НИЖНИ ТАГИЛ (Свердловско область). Урданай Демидовскэ заводуудай библиотекэ уншагшадта үүдэеэ дахин сэлибэ. «Россин гүрэнэй түүхын» авторай хүбүүн, тэрэ үедэ заводуудай эрхилэгшээр албэ хэдэг байһан Андрей Николаевич Карамзин 1854 ондо тус библиотекые нээһэн түүхэтэй. Карамзинай захиралтын ёһоор, «Россин эгээл шухала ба һайн бүхы номууд библиотекэдэ суглуулагдаха зэргэтэй һэн. Металлургиин, ашагта малтамалнуудай, философиин, педагогикын талаар Россида ба дэлхэйн бусад гүрэнүүдтэ хэблэгдэһэн шэнэ номууд тэндэ байдаг һэн. Граждан дайнай үедэ библиотекын номууд тарашаһан, харин 30-аад онуудта зарим номуудынь Свердловск абаашагдаһан юм. Мүнөөл Ураалай музейн хүдэлмэрилэгшэд 1500 шахуу номууд болон журналнуудые тагууд дээрэ табиха аргатай болоо.

ТАМБОВ. Хизаар ороноо шэнжэлэгшэ Николай Никифоров хизаарай түүхэ тухай олон материалнуудые суглуулданхай. Зурагууд, революциин урда тээхи Россин элдэб уг изагууртанай ажаһуудалай хэрэгсэлнүүд, документнүүд тэдэнэй дунда бии.

(ТАСС).

Гүнзэгы болохо бүрее тэрэнь ехэ болоо. Ураан, оадий, торий гэхэ мэтын радиоактивна зүйлнүүдэй процентнь тэндэ дээшэлнэд.

Гүнзэгы болохо бүрее газар гээшэ айхабтар шэлдэн хатуу болохо гэжэ хүлеэһэниинь, балай тиимэ болоогүй. 7 километр гүнзэгыдэ 50 градус, харин 10 километртэ 100 градус

…АРАЙ ГҮН РУУ

халуун болохо гэжэ һанагдаһан байгаа. Теэд гурбан километрэй һүүлээр удаадахи 100 метр бүхэндэ халууниинь 2,5 градусаар дээшэлжэ, 10 километртэ 180 градус халуун болоһон байна. Тэрэ нүхэеэ угаахын тулада бүлэжэ оруулагдаһан раствор дороһоо, мантиһаа ерэһэн халуун урасхалаар 45 градус хүрэтэр халаагдана. Уһанай химическэ бүридэлынь мүн лэ хубилна. Эхиндээ тэрэ хлоридно-кальцева байһан аад, доошоо болоходоо, карбонатно-натриева бүридэлтэй болобо. Мүн доошоо болохо бүри газ дотор углеводород бага боложо, водсрод гелий хоёр улам ехэ болоно.

Руданууддай бии болохо эхин шатын зүйлнүүд үзэгдөө. Тусхайлбал, тэрэ гүнзэгыдэ ехэ минерализованно растворнууд һайлана. Тэдээн соонь бром, йод болон хүндэ металлнууд бии байна. 1,6—1,8 километртэ медь болон никель ехэтэй руда, харин 4,5—9,5 километртэ бутархай руданууд ехэ байгаа. Кварц, кальцит болон зэд, түмэр, туулган, цинк, никель, кобальт гэхэ мэтын сульфидүүд тэдэ рудануудые бээ бээдэнь наалдуулдаг байна.

Ехэ гүнзэгыдэ ямаршье амиды юумэнэй үлэгдэлнүүд байхагүй гэһэн һаналай буруу байһыень Кольско скважина гэршэлээ. Углекислэ газай гарадаг хоёр газар элирүүлэгдээ. Тэрэнэй нэгэниинь мантитай холбоотой, нүгөөдэнь 17 янзын микроорганизмуудай шулуужашаһан үлэгдэлнүүдэй байдаг газарта бии байна. Тэдэ хэдэн миллиард жэлэй урда байһан бээз. Газарай һая бүридэхэ үедэ болоһон биогеннэ процессүүд тухай тэдэ сэхэ гэршэлнэ. Тиин Газарта биосфера үнинэй байһан болоно. Юун бэ гэхэдэ, дүрбэн миллиард жэлэй урда байһан гэжэ тоологдодог докембридэ амидарал кислородой бүрэеһэн бии болоһон байна. Жэшээнь, һарада биосферэ үгы байгаа гэжэ базальтаар дүүрэшэһэн далайнуудынь гэршэлнэ. Биосферэгүй Венерэдэшье тиимэл базальтнууд байна ха юм.

7000 метрһээ доошо скважинаные СССР-һээ бэшэ дэлхэйн ямаршье гүрэн малтажа һураагүй байна. Манай орондо үлэмжэ гүнзэгы 12 скважина бии. Тэдэнэй эгээ гүнзэгынь Кольско болоно.

Гэбэшье 150.000 метртэ хүрэхэ гээшэ удаан сагта бүтэхэ хэрэг. Мүнөө тэндэ ехэ хүндэ геологическа зонодо хүрэнхэй. Ехэл ойлгосогүй зүйлнүүд ушардаг болонхой. Тэдэнь оройдоо хүн амитанай үзөө һанаагүй юумэн байхадаа болохо. 12 километр үргэтэй «гараар» тэдэниие юун гээшэб гэжэ мэдэхэнь бэрхэтэй байна. «Уралмаш-150.0006 гэжэ түхеэрэлгээ һайжаруулан заһажа шадаха гэжэ этигэхээр. Түс экспедици ажалаа үргэлжэлүүлһээр.

Сергей КУЛИНИЧ.
(АПН).

УКРАИНЫН ССР. Гайхамшагта эрдэмтэн Евгений Оскарович Патоной түрэһөөр 120 жэл мүнөө жэлдэ тэмдэглэгдээ һэн. Манай орон дотор зайн галаар юумэ гагналгын теориин хүгжэлтэ ба тэрэниие бодото дээрэнь хэрэглэлгэ тэрэнэй нэрэтэй холбоотой юм. 1929 ондо тэрэнэй байгуулһан багахан лаборатори һүүлдэ академическэ институт болоо һэн.

Институдай мэргэжэлтэдэй дурадхаһан технологёор гагнагдаһан танкнуудай корпуснууд Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ гол туршалга амжалтатайгаар гараа һэн. Тиигэжэ дайшалхы машинануудые, илангаяа Т-34 түхэлэй танкнуудые үйлэдбэрилгые эрид дээшэлүүлхэ арга олдоо һэн.

Харин мүнөө эсэгынгээ хэрэгые академик Борис Евгеньевич Патон үргэлжэлүүлнэ. Тэрэ — СССР-эй АН-ай Е. О. Патоной нэрэмжэтэ зайн галаар гагналгын институдай директор.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Е. О. Патон Т-34 танкын дүрсэ барягд байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ЭБТЭЙ ЭЕТЭЙГЭЭР ҺУУЯЛ

Дунда Азиин республикануудай хилые шэнээр хаража үзэхэ гэһэн үрянууд һүүлэй үедэ хэгдэдэг болонхой. Теэд эндэхи түүхые хараад үзэхэдэ, IX—X зуун жэлнүүдтэ байһан Саманидуудай гүрэнһөө эхилээд, олон үндэһэ яһатадһаа бүридэһэн лэ гүрэнүүд эндэ байһан байна. Эдэнь ямарнууд бэ гэбэл, Бухарска эмират (ниислэлынь Бухара хото), мүн Кокандын, Хивын (түбынь Хорезм) гүрэнүүд байгаа. Тиимэһээ мүнөө, жэшээнь, Узбекистанай бүридэлдэ ородог Самарканд болон Бухарагай нилээд олон зониинь таджигууд юм.

Тюрк болон иран (таджик) яһатануудай ехээр худхаралдаһанай гол шалтагаан хадаа тюркнүүдэй һуурижаһан байдалтай болоһон ушар юм гэжэ академик В. Бартольд зааһан байна. Энээнһээ боложо, таджигууд хадалиг газар уруу түригдэһэн юм. Гэбэшье тюркнүүдэй үсөөхэн зониинь лэ хотын уран дарханай ба худалдаа наймаанай ажалда ороһон байгаа. Тиимэһээ томо хотонууд болохо Бухара болон Самаркандда ехэнхинь таджик зон һууһаар лэ байһан. Гэтэр X зуунһаа эхилээд һаяын шэнэ үе болотор политическэ засаг тюркнүүдэй гарта байгаа юм.

Минии һанахада, Дунда Азиин республикануудай хоорондохи хилэнүүд буруу табигдаһан гэжэ хэлэхэ үндэһэн үгы. Юундэб гэхэдэ, элдэб арадууд худхараад лэ эбтэйгээр һуудаг байгаалди. Энэ уг заншалаа арьбадхаха ёһотойбди. Гэбэшье али нэгэн республика дотор ондоо яһатадай нэлэнхы һуудаг газарта национальна районууд болон сельскэ поселково Соведүүдые бии болгохо хэрэгтэй. Иимэ районуудта национальна соёлой түбүүд, бүлгэмүүд, нютагаархидай эблэлнүүд ехэ һайн үүргэ дүүргэжэ болохо юм.

Музаффар ОЛИМОВ,
түүхын эрдэмэй кандидат.
(АПН).

О ДЕКАБРЬ О 1990 он О

Замбуулинда ниидэн ошоод ябахадаа, энэ тэрэ космонавт үбдөө гэжэ дуулдадаггүй. Энэ хадаа бэе һайтай хүнүүд шадамараар шэлэгдэжэ, һайнаар һоригдодог тухай гэршэлнэ.

Гэбэшье замбуулиндахи байдал нилээд онсо өөрэ, тиимэһээ тэндэ тусхай хэмжээнүүдые бэелүүлжэ байгаагүйдэ аргагүй юм. Тэдэнэй нэгэниинь хадаа бэеын тамир шангадхалга болоно.

Ушар юун бэ гэхэдэ, тэндэ хүнэй бэеын шэгнүүргүй болодог туладань хүл гар гэхэ мэтэ

БЭЕЫН ТАМИР ШАНГАДХАНГҮЙ АРГАГҮЙ

хүдэлдэг юумэнүүднэй оройдоо хүдэлхөө болишодог байна бшуу. Тиин булсангууд Мини байха бүрее һуларжа, бага болошодог юм. Тиимэһээ элдэб һорилго, упражнени хэжэ, булсангуудые Газар дээрэ хэдэг «ажалаарнь» хангаха гэһэн зорилго табигдадаг. Тиигээгүй һаа нютаг ороноо бусахадаа, оройдоо ябажа шадахаяа болишохо аюул бии.

Энээниие сарахын тулада космонавт бүхэн «гүйдэг харгы» гээшэ дээрэ үдэр бүхэндэ таба шахуу километр гүйдэг, мүн замбуулинай велосипед (велоэргометр) унаад 10 шахуу километр гүйлгэдэг юм. Үшөө энээндэ нэмэжэ, эспандер, элдэб һунадаг резинэ хэрэглэн, һорилго хэдэг. Мүрэ эзэмэй, мүн гарай булсангуудые хүдэлгэжэ байхын тулада велоэргометр дээрэхи педальнуудые гараараа дарян хүдэлгэдэг. Гадна булсангуудта «ажэл» олгохын тулада эндэ тэндэнь һунадаг хэбтэгар резинэ барижа оёһон тусхай костюм ходо шахуу үмдөөд ябадаг. Энэ тэрэ юумэ хэхэдэ, тэдэ резинэнүүдынь таталдаад, үе мүсын хүсэлхые баадхадаг.

(АПН).

Таджикистанда 1989 ондо абтаһан хуулиин ёһоор гансал таджик хэлэн гүрэнэй хэлэнэй эрхэ байдалтай болоһон байна. Республикын 5 миллион зонһоо 500 мянганиинь ород хэлэтэ зон юм. Тиин тэдэнэр тус хуулиие ондо ондоогоор угтаһан байна.

НЮТАГАЙ ХЭЛЭ ҮЗЭҺЭН ХҮН ЯДАХАГҮЙ

Бүд нэхэлгын үйлэдбэридэ хүдэлдэг технолог Наталья Бережан энээн тушаа нигэжэ хэлэнэ:

— Энэ хэмжээн хэрэгтэйл юм бээз. Юундэб гэхэдэ, ямаршье арад өөрынгөө хэлэ хүгжөөхэ тухай һанаагаа зобохо эрхэтэй... Теэд юундэ энээнэй хажуугаар ондоо зон хохидохо ёһотой юм. Душанбедэ хүдэлхыемни урихадаа, хэлэ үзэхэш гэжэ намда хэншье хэлээгүй юумэл.. Юрэдөө, түрэһэн Черновцы гэдэг Украинадахи хотодоо бусахамни ха даа. Намтай ерэһэн хүнүүд булта бусаа,— гэнэ.

Бүд нэхэдэг ажалтай дүрбэ мянган ородууд булта нигэжэ бодоно гэхэнь буруу ааб даа. Жэшээнь, слесарь Игорь Ручко нигэжэ хэлэнэ:

— Эндэһээ юундэ ошохо юм? Эндэ яһала һайн шуу. Ондоо городуудта орходоо Душанбе эдеэ хоолоор яһала һайнаар хангагдадаг. Тиигээд нютагай зон тухай хэлэбэл, тэдэнэй ёһо заншал болон соёлыень хүндэлжэ ябаа һаа, тэдэнээр тавража ядахаар бэшэл.

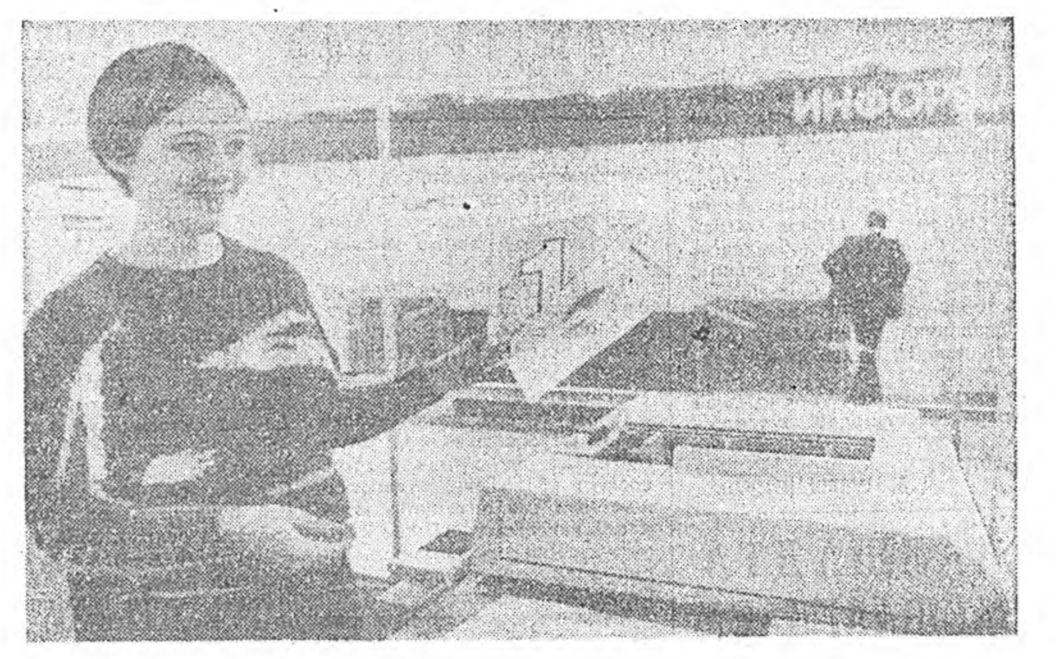
Ород хэлэтэ зон һүүлэй үедэ республикаһаа яһала гаража ошоно. Гэбэшье тэдэнэр 1990 оной эхинһээ хүсэндөө ороһон Хэлэн тухай хуулиһаа боложо ошоно гэхын аргагүй. Гэр бүлын элдэб шалтагаанаар лэ тэдэ ондоо тээшэ ошодог байна. Зүгөөр национуудай хоорондын байдал эндэшье хурсадаад абаа юм гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Зүгөөр энэнь цехүүдтэ бэшэ, харин гудамжа, магазин, ниитын транспорт гэхэ мэтын газараар лэ үзэгдэдэг байна. Гэбэшье мүнөө байдал намданхай, ямаршье асуудал хоорондоо хэлсээ хэжэ, эбэй ёһоор шиидхэжэ болохо гэжэ хүнүүд ойлгоно бшуу.

Юрий КУШКО,
АПН-эй тусхай корр.
Душанбе хото.

«ПАРНИК СООХИДОЛ АДЛИШУУ БАЙДАЛ»

Дэлхэй дээрэмнай муухай углекислэ газһаа боложо, «парник соохидол адлишуу байдалтай» боложо байһан ушарһаань атмосферын (газарай агаар бүрхөөгэй) доодо үенүүдыень болон Дэлхэйн океанай нюруу бүлеэсэжэ эхилэнхэй гэжэ Баруун Германиин эрдэмтэн М. Миллер тоолоно. М. Миллерэй мэдээнүүдэй ёһоор, һүүлэй 60 жэлэй туршада океанай уһанай дунда зэргын температура нэгэ градусаар дээшэлээ, үүлэнэй нягталга 20 процентээр ехэдээ, мүн агаарай иишэ тиишээ хүдэлэлгэ мүн лэ тиимэ хэмжээгээр эршэдэһэн байна.

(ТАСС).

МОСКВА. Манай орондо «Автоматизаци» гэһэн уласхоорондын выставкэ гурбадахияа үнгэргэгдөө. Улаан Преснин павильонуудта олохон оронуудай 500 гаран фирмэнүүд үйлэдбэридэ автомат нэбтэрүүлхэ тон шэнэ хэрэгсэлнүүдые харуулаа һэн. Һүүлэй иимэ выставкэ 6 жэлэй саана үнгэргэгдэһэн юм. Энэмнай ехэхэн болзор. Эдэ жэлнүүдтэ олохон һалбаринуудта эрдэм-техникын талаар ехэ хубилалтанууд боложо, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, шанарые һайжаруулха арга олгоһон байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: минута соо 92 копи буулгадаг «Рэнк коерокс» гэһэн шэнэ түхеэрэлгэ.

(ТАСС-ай фотохронико).

АТОМНА ОЛЗО

Манай орон Баруун Европын олон фирмэнүүдтэ тэдэнэй үгэһэн ураанние шанаржуулжа үгэхэ тухай договор батална. Энэнь АЭС-эй түлишэ боложо үгэдэг юм. Бидэн юундэ тиигэнэбибди гэхэдэ, энээнһээ ехэ валютна олзо ородог.

Ураан шанаржуулха гээшэ нилээд түбэгтэй, орёо хэрэг юм. Манай оронһоо бэшэ тэрэниие эрхилдэг гүрэнүүд гэхэдэ, США, Великобритани, Франци болон Хитад болоно. Энээнэй эсэстэ бии болоһон үлэгдэлнүүд эзэдтэнь һөөргөө бусаагдадаг юм.

А. ИЩЕНКО.

Теориин бодото бэелэл

«Үмсын багахан ажахынууд юумэ абараахагүй...»

Украинын Тернопольско областиин ахамад агрономоор мүнөө гушан найматай Иван Васильевич Гусар гэдэг хүн хүдэлдэг байһан юм. Хүдөө ажахыгаа саашань яажа хүгжөөхэб гэжэ тэрэ ехэ бодомжолдог, эрдэмтэдэй шэнжэлэлгэнүүдые уншадаг байгаа. Мүн нэгэ делегациин бүридэлдэ оролсон, фермернүүдэй дүй дүршэлтэй танилсахаяа Америкэ ошожо ерэһэн байна. Тиигээд бүхы хараһан ойлгоһоноо шэнжэлэн согсолходоо, манда томо фермерскэ ажахынууд лэ хэрэгтэй гэһэн тобшололдо ерээ юм. Харин үмсын жэжэхэн ажахынуудтай байбал, үнэгүй орооһо ехээр ургуулжа, дэлхэйн дэлгүүртэ гаража хэзээдэшье шадахагүйбди гэжэ тэрэ тоолоно. Жэжэхэн ажахы гээшэ Польшын вариант, манда таарахагүй.

Хамтын ажахынууд — колхоз, совхозууд мүн лэ ехэ үрэ дүн түйлажа шадахагүй гэжэ И. В. Гусар тоолоно. Хамтын ажал гээшэмнай зарим хүнүүдэй мүртэйгөөр хүдэлэнгүй, тиигэд гээд лэ саг үнгэргэдэг юумэн шуу. Колхоздо бүхы хүндэ ажал үгэхэ гэжэ оролдодогбди. Тиигээд үнэхөөрөө шадалтай шанга, урагшаа һанаатай, ажалша бүхэриг хүнүүдшье, мүн юумэ хэжэ шадахагүй бээбэеэр түлюур амитадшье, мангарта диилдэһэн залхуу зайрангуудшье — булта ажалтай хэбэртэй ябадаг. Тиимэшүүлэй зариман складһаа бригада ямар нэгэн деталь абаашахын тулада бүхэли үдэрөө һалгахадаа, һэншье гэхэгүй.

И. В. Гусар областиин ехэ дарга байһан, городто һайн байратай, бүхы юумэниинь хуу түбхинэһэн, һамганиинь — пединститудай багша, ехэ басаганиинь англи һургуулида һурадаг хүн байгаа.

Областиин ахамад агроном байжа, бүхы наһаяа үрэгүй хооһон хэрэгтэ зорюулжа байһанаа мэдэрэн, хүдөө ажахы тухай өөрынгөө теориие бээрээ бэелүүлжэ, үрэ дүнгыень улад зондо харуулха гэжэ тэрэ бодобо.

Тиигээд газар мүнгэ хоёрые абажа, томо фермэ байгуулха гэжэ шиидээ. Агропром, партиин райком энэ һаналыень дэмжэбэ. Теэд хорин гектар бэшэ, харин хэдэн зуун гектар абахам гэжэ тэрэ мэдүүлээ һэн. Иимэ ехэ газар үмсын ажалтан болохо хүндэ үгэһэн ушар манай орондо байгаагүй. Тиигээд дээдын зургаануудаар ябаха, мүн Москвашье ошохо ушар гараа. Түрүүн кооператив эмхидхэхэмнай гэжэ хэлэхэ баатай болоод, һүүлдэ «Жовтень» гэдэг колхозой хахалагдадаг газарай дүрбэнэйнь нэгэ хуби болохо 420 гектар газартай боложо абахадаа, тэрэнээ «Айова» гэжэ нэрэтэй фермэ болгоо. Энэ нэрэнь газарайнь захада ород ба англи хэлээр бэшэгдэнхэй. Мүнөө 40 наһандаа ябаһан энэ хүнэй хубсаһаниинье американ фермерэйхитэй адли: сэнхир джинстэй, англи үгэ һиилэһэн майкатай. Эдэ бүгэдэ хадаа энэ фермэмни американ фермэнүүдтэй адлишуу гэһэн удхатай гээшэ аабза.

Энэ фермэ түгэс техникэтэй. Эндэ табан трактор, гурбан автомобиль, дүрбэн комбайн (нэгэниинь свекло хуряадаг) бии. Таряа хадагалдаг хоёр үндэр модон башни баригданхай. Фермерэй, хүдэлмэришэдэйнь байха гэр, вагончигууд бии. Эндэ 3 механизатор ажалладаг. Тэдэнээ хүлһэнэй хүдэлмэришэд гээшэ гэжэ фермер нэрлэнэ. Колхоздошье байхадаа, тэдэ тиимэ байгаа. Илгаань гэхэдэ, мүнөө намһаа салин абана гээшэ ааб даа гэжэ Иван Васильевич хэлэнэ.

Тарянһаа гадна, эндэ свекло, горох, гэршүүхэ тарина. Һаяар 2 мянган толгой гахайн фермэ бии болохо.

И. В. Гусар «Жовтень» колхозтой договор баталанхай. Тэрэнэй ёһоор колхозой социально-ажаһуудалай хэрэглэмжэдэ гэжэ гектар бүриин 25 түхэриг колхоздо үгэхэ ёһотой юм.

Түрүүшын жэлдэ яһала ехэ ургаса тэрэ муудашаһан полинуудһаа абтаһан байгаа. Ехэнхинь гүрэнэй захилаар худалдагдаа ааб даа. Үлэһыень нютагай зондо худалдаһан юм. Тиигээд үшөө худалдахаар ехэ саахар үлөө һэн.

Гүрэнһөө амяарлахые оролдохогүйб гэжэ Гусар хэлэнэ. Юундэб гэхэдэ, гүрэнэй захил гээшэ тон олзотой юумэн шуу. Гарһаһан продукцияа лаб худалдаха арга ходо байна ха юм.

И. В. Гусарай фермэһээ уламжалан, хэдэн асуудал гараа гэжэ хэлэлтэй.

Нэгэдэхирь, нютагай зон тэрээндэ ехэ дурагүй болонхой. Энэшни дороо баяжахань гээш гэлсэнэ. Ерэһэн лэ хүн «хэр ехэ мүнгэ олобот» гээд лэ асуудаг. Тиин урьһаар абаһан мүнгэеэ бусааха, техникээ хадагалжа байха ангаар бариха, хүрьһэнэй үрэжэл һайжаруулха, гахайн фермэдэ түхеэрэлгэ абаха хэрэгтэй гэжэ ойлгодоггүй.

Би хэды мүнгэ олообта гэжэ һураашьегүйб даа. Тэрэ шухала бэшэ бшуу. Гол зүйл хадаа гүрэндэ ехэ продукци худалдаха хэрэг ха юм. «Айова» фермэдэ нэгэ хүдэлмэришэндэ 105 гектар хүртэнэ.

Харин колхоздо иимэл хэмжээнэй газарта хэдэн олон хүн хүдэлөө боложо обооролдоно гээшэб. Тэндэ гектар бүхэндэ хоёр захиргаалагшад байгаа ха юм. Мүнөөл тэдэниие нэгэ бага үсөөрүүлээ бшуу. Колхоздо орходоо ажалай бүтээсэ ехэ, ажалай хүсэн багаар гарадаг, машина техникэдээ хандаса ондоо. Юрэдөө, жэшээлхээр бэшэ ааб даа.

Хоёрдохёор, иимэ үсөөн тоото зоной колхозой ажал бүтээдэг болоо һаань, бэшэ олон зон хайшаа ошохо гү, али юу хэхэ болоноб гэһэн асуудал гарана. И. В. Гусар шэнги иимэ зоригтой, юумэ мэдэхэ, ажалша бэрхэ 3—4 хүниие олоод, «Жовтень» колхозой газар дээрэ фермэнүүдые байгуулхыень тэдээндэ үгэхэ гэлсээн болоо һэн. Теэд колхозникууд шууялдаа. «Ой, люди добрые, що ж це буде?» гэлдээд, 50 жэлэй урда тээ хэдыхэн гектараа бидэшье үгэлсэһэн гээшэлди» гээд, тэрэниинь болюулһан юм.

Хүршэ нэгэ колхозой гол бригадануудыень кооперативууд болгоо. Теэд тэндэтнай үнөөхил олон зон байһаар зандаа, тиигээдшье хүнүүд түрүүлэгшэһээ ехээр дулдыданги, өөрөө мэдээд юушье хэхэ аргагүй гэжэ И. В. Гусар хэлэнэ. Тэгшэ һайхан газартай энэ нютагта томо фермэнүүд лэ байгаа һаа таараха гэжэ һанамжална.

Мүн эндэ тэндэ арендаторнуудые харахада, заримыень хайрлахаар байдаг. Тэдэ баарһадые колхоз ехэ шадамараар дарладаг болонхой. Тэдээндэ эгээн муу юумэ үгэдэг, материалаар хүсэд хангадаггүй. Тиин аса, хүрээ гартаа бариһан арендатор үбдэгсөө шабар соо, һархигар дал соо өөдэ нара үзэнгүй хүдэлдэг. Тиин түрүүшын үедэ манай айхабтар ехээр найдадаг байһан ажахы доторой арендэ балай һүрхэйгээр харагданагүй.

Американ фермэнүүдтэл адли үсөөхэн хүнэй ургаса ургуулдаг, мал харууһалдаг болоо һаань, продукци бүйлүүлхэ, мүн зарим газарта хүнгэн промышленность хүдөөдэ ехээр хүгжөөхэ хэрэгтэй гэжэ И. В. Гусар тоолоно.

В. КОЖЕВНИКОВА.
Тернополь.

КНР 56 арад үндэһэтэнһөө бүридэдэг гүрэн юм. Тэдэнэй 93 процентнь хитадууд (хань үндэһэтэн), бэшэниинь гэхэ гү, али 95 миллион хүн үсөөн тоото яһатадта хабаадана. Тэдэнэй 16-ниинь 1 миллионһоо дээшэ хүн зонтой юм. Бага яһатад Хитадай газарай 50—60 про-

ХИТАДАЙ ҮНДЭҺЭ ЯҺАТАД

центыень эзэлдэг, экономическа талаар ехээр хүгжөөгүй аад, байгаалиин баялигаар ехэ заха нютагууд юм.

Хитадһаа бэшэ бусад яһатад байдалаа өөһэдөө тодорхойлхо, өөрынгөө гүрэн түрэ байгуулха гэһэн зүйл КНР-эй конституцида хараалагдаагүй юм.

Үндэһэ яһатадта районно национальна автономи олгогдодог. Иимэ 140 район, тэрэ тоодо Үбэр-Монголой, Түбэдэй, Синьцзян-Уйгурай гэхэ зэргын автономито районууд бии.

КНР-эй Гүрэнэй соведтэ үндэһэ яһатанай хэрэг эрхилхэ гүрэнэй комитет бии. Мүн Ниитын эрдэмэй академиин Национальностьнуудай институт, Пекиндэхи Үндэһэ яһатадай түбэй институт, гадна национальна байгуулалтын талаар кадрнуудые бэлдэхэ арба шахуу нютагай институдууд хүдэлнэ.

КНР-эй хүн зоной һүүлшын тоо бүридхэлэй ёһоор, тэндэ, гол түлэб СССР-тэ шадарладаг Синьцзян-Уйгурай автономито районда 3 мянган ород үндэһэтэн һуудаг байна. Тэдэнэй 10 процентнь совет эрхэтэн зандаа байһаар. Хитадтахи ородуудай үбгэ эсэгэнэрынь бури Октябриин хубисхалай урда тиишэ зөөжэ ошоһон, мүн граждан дайнай үедэ тиишэ ябашаһан зон байха юм. Жэшээнь, «зүүн зүгэй Петербург» гэжэ нэрлэгдэдэг байһан Харбин хотын 330 мянган хүнэй 10 процентнь ородууд байгаа. Гэбэшье тэдэнэй олониинь 30-аад онуудай хахадһаа эхилэн Хитадай ондоо хотонуудаар тараһан, Австрали, Канада болон бусад оронуудта зөөжэ ошоһон байна.

Ородуудай һуудаг нютагай олонхидонь үнэн алдартай шажанай бүлгэмүүд болон церковьнүүд хүдэлжэ байдаг. Ород яһанай зарим түлөөлэгшэд ардай түлөөлэгшэдэй нютагай суглаануудта, тэрэшэлэн ВСНП-дэ һунгагданхай. Һүүлэй үедэ хоёр ороной хоорондын харилсаанай һайжархадань, КНР-эй ородууд СССР-тэхи түрэл гаралтаяа холбоо харилсаагаа нэргээжэ байнхай.

С. СЕРГЕЕВ,
экономикын эрдэмэй кандидат.

Хабаровскдэ «ЭКСПА» гэдэг концерн байгуулагдаа. Энэ хадаа «Акционер предприятинуудай экономическа нэгэдэл» гэһэн нэрые хүрэамжалһан үгэ болоно. Түс концернын прав-

ЦОЙ — КОНЦЕРНЫН ТҮРҮҮЛЭГШЭ

лениин түрүүлэгшээр Владимир Цой һунгагданхай.

«ЭКСПА» мяха болон мёдоор Алас дурнынхидые хангана, үбһэ ногоогоор аргална, туризм хүгжөөнэ. Цой урдын «Прищепромой» гол предприятинуудые гүрэнһөө худалдан абаба. Харин концернын хүдэлмэрилэгшэд акци баригшад болонхой. Эндэмнай зөөриин шэнэ түхэл үнэхөөрөө ардай зөөри мүндэлжэ байна ха юм.

— 1995 он болотор бидэнэр миллиард түхэригэй продукци гаргадаг болохобди,— гэжэ Владимир хэлэнэ. — Хэрбээ һаалта хээгүй һаань, Алас Дурна зүгэй ехэнхи хүбиие эдеэ хоолоор хангахабди,— гэнэ.

Н. КРИВОМАЗОВ.

МАМОНТЫН ЯҺА ГАРГАХА ХОРИГДОХОНЬ

Мамонт, үһэтэ носорог, бизон гэхэ мэтэ үни галабта дэлхэй дээрэ үгы болоһон амитадай бэенүүд болон араг яһанууд Яхадай хэтэдээ сэбдэг газарта олоор олдодог юм. Ушарынь хадаа эндэхи газар хэдэн зуун мянган жэлэй туршада ехэ зузаан хүйтэн сэбдэгтэ баригданхай. Тиимэһээ тэрээн соонь холодильнигтал адли олон амитадай бэе хүрэшоод байдаг.

Мамонтын түрүүшын һэе 1799 ондо эндэ олдоһон юм. Тэрэнһээ хойшо элдэб олон һонин зүйлнүүд байгаа. Гэбэшье 1970 ондо нэгэ газарта элдэб наһанай 140 мамонтын яһанууд олдошоһон байгаа бшуу. Мамонтын һоёо шүдэниинь зуу гаран килограмм татадаг, заримдаа 3—4 метр утатай байдаг. Хүхэ сэнхир яһан гэгдэдэг эдэ һоёонууд элдэб һиилбэри хэхэдэ айхабтар һайн материал юм. Гэбэшье иимэ яһанууд мүнөө улам үсөөн дайралдадаг болонхой.

Юун бэ гэхэдэ, жэшээнь, имагтал һүүлэй 10 жэлэй туршада Яхадай хойто районуудһаа таби гаран тонно мамонтын яһа гаргажа, ехэнхиинь гадаадада худалдаһан байна. Республикада энээнһээ ямаршье олзо ородоггүй, алдар суу гараһан яхад һиилүүршэдтэшье юушье үлөөгдэдэггүй байгаа ха юм.

Сэбдэг газарай энэ шухаг баялигые республикаһаа гаргалгые оттолон хориха тухай тусхай тогтоол бэлэдхэгдэжэ байна.

(АПН).

ЭСТОН ТАРЯАШАДЫЕ ХАМГААЛНА

Хүдөөгэй эблэл гэжэ нэрэтэй эмхи нёдондо зун Эстонидо бии болоод, республикын парламентда бүридхэлдэ абтаһан байна. Нютагай Соведүүдэй һаяхан болоһон һунгалтада тус эблэлэй гэшүүд нилээд олон һуури абаа.

Таряашадай аша туһые хамгаалха зорилготой энэ эмхиие парламентын депутат, саг үргэлжын аграрна комитедые хүтэлбэрилдэг Вальтер Удам гэгшэ толгойлно. Энэ хүн угаараа таряашан, бүхы наһаараа хүдөө ажахыда районно партийна комитедтэ хүдэлһэн. Тэрэ нигэжэ хэлэнэ:

— Москвагай, мүн манай Эстониншье канцеляриин эрдэмтэд хүдөө ажахыда хубисхал хэхэ ёһотойбди гэжэ байжа хөөрэлдэдэг болонхой. Эстониие мал ажалһаа таряан ажалда оруулха гэжэ байжа тэдэ ярилдана. Теэд Эстони олон жэлэй туршада мал ажалаар мэргэжэһэн шуу. Тиин зохихо бааза, кадрнууд бэлдэгдэһэн, манай өөрын үүлтэрэй үнеэд бии болгогдоһон, орон дотор үнеэн бүридэ эгээн ехэ һүн һаагдадаг болоһон юм. Харин мүнөө иимэ тогтонижоһон байдалые эбдэхэ дуратайшуул бии болонхой.

Зүгөөр манай эблэл энээниие буруушаана. Бидэ хүдөөдэ арендэ харилсаа хүгжөөхэ, хүүтэриин ажахы һэргээхэ гээшые ехэтэ һайшаанабди.

Алексей ТООМ,
АПН-эй корреспондент,
Таллинн.

НЮТАГ НЮТАГАЙ ЗОНИИ

МОСКВА МОРДОБО

Эхэ ороноймнай ниислэл — Москва хотодо бүхэроссин уран зохёолшодой VII съезд болохонь. Декабриин 11-hээ 14 болотор үнгэргэгдэхэ РСФСР-эй уран зохёолшодой съездэй делегадуудаар манай Буряад оронhоо уран зохёолшод hунгагдаhан юм. Цэрэн Галанов, Гунга Чимитов, Доржи Эрдынеев, Светлана Захарова, Баир Дугаров, Булат Жанчипов гэгшэд.

— Эдэнэрhээ гадна Россин ехэ хуралдаанда уран зохёолшод Николай Дамдинов, Дамба Жалсараев, Сергей Цырендоржиев, Даши-Дымбрыл Дугаров, Шираб-Нимбу Цыденжапов болон Цырен-Анчик Дугарнимаев гэгшэд манай республикаhаа хабаадалсахаяа тусхай уряалаар ошобо, — гэжэ Буряадай ССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин түрүүлэгшэ, арадай поэт Н. Г. Дамдинов хөөрэбэ.

Үргэн Буряад ороноймнай уран зохёолшодой түлөөлэгшэд үсэгэлдэр Москва хото мордобо.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

МАЛШАДТА ҺАЙШААГДАБА

Цайдамай 9 жэлэй hургуулиин драматическа коллектив hаяхан совхозойнгоо фермэ дээрэ ошожо, өөhэдынгөө бэлдэhэн зүжэглэмэл концерт-наада харуулхадаа, тэндэхи малшадые ехэтэ баясуулаа.

Үхибүүд энэ уулзалгын урда тээхэнэ бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри хээ. Хэшээлэйнгээ hүүлээр үлөөд гү, али үдэшэндөө суглараад, репетици хэгшэ hэн. Гадна хубсаhа хунар оёхо, энэ тэрэ юумэ бэдэрхэ гээшэ баhа бэлэн хэрэг бэшэ ха юм даа.

Драматическа кружогой бэлдэhэн «Будамшуу», «Хүнэй хани — Улаан хараасгай» гэhэн сценкэнүүд харагшадта илангаяа ехээр hайшаагдаа гэжэ хэлэмээр. Тиихэдэ Будамшуугай, Атай-Улаан Тэнгэриин, Баянай, Хэдэгэнын рольнуудые шадамар бэрхээр гүйсэдхэhэн hурагшад — Лена Цыренова, Оксана Дамбаева, Миша Лубсанов, Саяна Цыремпилова гэгшэд олондо магтуулhан байха юм. Тиихэдэ hургуулиин драматическа кружогые хүтэлбэрилэгшэ, буряад хэлэнэй ба литературын багша М. Г. Манзарханова тайзан дээрэ гаража, буряад дуунуудые тоё hайханаар хангюурдажа, малшадые уяруулhан байна. Энээнэй hүүлээр тус hургуулиин ород хэлэнэй литературын багша А. Б. Ламуев уласхоорондын ба орон дотор боложо байhан хубилалтанууд тушаа hонирхолтойгоор хөөрэжэ үгэбэ.

М. МАНЗАРХАНОВА,
хүдөө бэшэгшэ.
Сэлэнгын район.

ЭРХИМЛЭГШЭД ТОДОРБО

Буряадай хүдөө ажахын институдай комсомолой комитет ажалай гурбадахи семестрэй дүн согсолбо.

Студентнэр зундаа олон тээшээ таража хүдэлhэн байна. Жэшээлбэл, Астраханьда, Яхадта, Камчаткада, Сахалинда студентнэр хүдэлөө. Зариман пассажирска поездын проводнигаар хүдэлhэн байха юм. Тиихэдэ хилын саагуурхи үетэнөөрөө хани барисаа байгуулха талаар горитой хүдэлмэри хэгдэнэ. Жэшээнь, энэ жэлдэ Чехословакиhаа интернациональна отряд ерэжэ, хүдөө ажахын институдай студентнэртэй хамта «Янчукан» гэhэн отрядай бүридэлдэ орожо, Хойто-Байгалай райондо хүдэлмэрилhэн юм. Харин манай студентнэр Чехословаки ошожо, хүдэлмэрилhэн байна.

Студентнэрэй зундаа хүдэлмэрилhэн дүнгүүдые согсолон харахада, «Сэлэнгэ» гэhэн отряд эрхим амжалта туйлажа, түрүүшын hууринда гараба. Энэ отрядай командираар Баир Батоцыренов, комиссараар Ирина Бровленкова гэгшэд хүдэлhэн юм. Эгээл эдэбхитэй студентнэрые нэрлэбэл, Ж. Будаев, Э. Халудорова, Л. Рыбалченко гэгшэд болоно.

Т. НАГАЕВА.

ЗАЛУУГАЙНГАА ОЛЬҺО АЛДААГҮЙ

Хурамхаанай районой эгээл саада захын Уланхаанай совхозой түбhөө холо бэшэхэн Ягдаг hуурин оршодог, hуурин гэхэдэ, гансата марга шабаб. Юундэб гэхэдэ, урданай баян түүхэтэй Ягдаг hууринhаа нэгэ хэды хүн гэр уланхэй эндэ тэндэ орбойлдон харагдадаг. Олонхи гэрэй hууринуудаар, сэргэнүүдээр, поли посхоодой баханануудаар багсахада, томохон лэ hуурин байгаа гэжэ мэдэгдэхээр. Эндэ мүнөө имаг тал үбгэд, хүгшэд ажаhууна. Залуушагуудынь ясли-сад, hургуули ойробшолон, үхибүүдэйнгээ хойноhоо Уланхаан, Алла hууринууд руу зөөжэ ябашанхай.

Түрэл hууринайнгаа гуламта сахин үлэгшэдэй нэгэн, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай ветеран Радна Пасланович Тыхеев тухай мүнөө хөөрэхэ hанаатайб.

Радна Тыхеев дала наhаяа hайса шахаhаншье hаа, залуугайхидаал адли хүнгэн, солбон, сарюун ябадалынь, хүдэлсэньшье нэгэ заа ондоошог, юрэдөөл, кавалерист ябаhан хүн гэжэ хүрэhөөр мэдэгдэхээр. Харин хөөрөөнь шагнаа hаа, бүришье hонирхолтой.

Ямаршье юумэн тухай хөөрөө hаа, заал hаа, хүнэй анхарал татажа, hонирхолтойгоор хөөрэжэ шададаг онсо маягтай юм.

1937 ондо уялгата сэрэгэй албанда татагдажа, Буркавдивизиондо морин сэрэгэй hургуули гаража эхилээ hэн. Гараха түрэхэhөө мориндо бэрхэ, түргэн ухаатай, hүбэлгэн, шираг мундуу хүбүүн богонихон саг соо дивизионой эрхим сэрэгшэдэй тоодо орожо шадаа бэлэй. Улаан-Үдэдөө жэл шахуу болоод байтарнь, Буркавдивизионой 50 эрхим сэрэгшэдые шэлэжэ, Псков город шадар эльгээhэн байна.

— Эндэ баhа кавалерийскэ дивизи бии байгаа. Эскадрон соогоо гансааран буряад байгааб. Эндэхи морин сэрэгэй hургуулиин эрилтэнүүд бүришье шанга агша hэн. hүни үдэргүй үсэд нэтэрүүгээр бидэниие hургадаг байгаа. Тиигэhээр байтарнай, Финскэ дайн эхилбэ. Энэ дайнай эхилхэдэ, манай дивизиhээ эрхим hайн бэлэдхэлтэй сэрэгшэдые шэлэжэ, шэнэ полк эмхидхэжэ, Ленинград шадар абаашаад, сааhаар ябуулжа hургаба. Бүhэдөө хүрэмэ сахан соогуур сааhаар ябаагүйдэ аргагүй байгаа бшуу. Энэ дайн богонихон болзор соо болоошье hаа, Улаан Армида айхабтар ехэ хохидол ушаруулhан юм. Дайсанай сэрэгшэд аргагүй hайн бэлэдхэлтэй байгаа гэжэ хэлэлтэй. Тэдэнэр газар үнаа hайн мэдэдэг байhанаа гадна санада ехэ бэрх hэн. Бидэ, юрэдөө, олон лэ байhандаа түргэн саг соо дайгаа дараабди гэжэ hанагшаб.

Би тэндэ нютагайнгаа хүбүүдээр уулзадаг байгааб. Тусхайлбал, Уланхаанhаа—Шойробой Сэрэн-Доржо, Барханhаа—Гармын Шагжа, Баян-Голhоо—Путушкиин Гарма гэгшэдээр. Шойробой Сэрэн-Доржо мориндо айхабтар бэрхэ, зүрхэтэй, шираг хүн байгаа. Дивизиин мүрысөөнүүдтэ ходол түрүүшын hууринда гарагша hэн. Дайнай дүүрэхын урда тээхэнэ, дайсанай мэргэн буудагшын hомонhоо хэратайгаар наhа бараhан юм. Харин бинь дайнай hүүлээр Псков шадархи дивизиеэ ошожо, албаяа үргэлжэлүүлээ hэм,—гэжэ хуушанай сэрэгшэ hанаа алдан хөөрэнэ.

Радна Тыхеев 1940 оной намар албанhаа табигдажа, нютагаа бусаhан байна. Гэртээ ерээд муртэй амаранишьегүй колхозой үүлтэртэ азаргануудые харууhалагшаар хүдэлжэ эхилбэ. Теэд жэлшье хүдэлжэ үрдеэгүй байтарнь, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн эхилшоо бэлэй.

— 132-дохи кавалерийскэ полкын бүридэлдэ орожо, эгээл түрүүн Харьков город шадар болоhон байлдаанда хабаадалсаа hэм. Харьков городhоо эхилжэ, энэ дайшалхы намтарни эхилhэн юм даа. Энээнэй hүүлээр олон хото городуудые сүлөөлэлсөөб. Тоолохо болоо hаа, заримыень мартаад байнаб. Энээниие харалши, — гэжэ Радна үбгэн наринаар хадагалаатай документнүүдээ гаргажа харуулна. Үнэхөөрөөшье, эндэнь дайшалхы замынь тодорхойгоор бэшээтэй байгаа hэн. Эгээл түрүүн гарта ороhон саарhыень харахадам, Миилкольц, Кировоград, Харьков, Будапешт городуудые сүлөөлhэнэй түлөө, Днепр мүрэниие гаталhанай түлөө Верховно главнокомандалагшын бага баясхалан hургэhэн тэмдэгүүд байна.

— Дайнда абаhан шагналнуудайнгаа зарим тэды үнэмшэлгэнүүд байна, Зарниманиинь үгы болошонхой. Залуу ябахадаа юумэ гамнахаашье, хадагалхаашье мэдэхэгүйш даа,— гэжэ ветеран үнэмшэлгэнүүдээ харуулха юм.

Зарим шагналнуудыень дурдабал, сэрэгшэдтэ эгээл үндэрөөр сэгнэгдэдэг «Шэн зоригой түлөө», «Дайшалхы габьяагай түлөө», «Сталинград сүлөөлhэнэй түлөө», «1941—1945 онуудай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда Германиие илаhанай түлөө» гэхэ мэтэ болоно. Гадна Эсэгэ Ороноо Хамгаалгын дайнай 1 шатын ордентой юм.

— Та энэ дайнда нэгэнтэ бэшэ шархатаhан байнат. Пулеметчигшье, связистшье ябаhан гэжэ мэдэхэ болобоб. Фронт дээрэ ямаршье ушар болодог ааб даа. Тэндэ тохёолдоhон нэгэ hонирхолтой ушар тухай хөөрэжэ үгыт,—гэжэ гуйбаб.

— Байза бишни hанаадхиhуу. Гансата хөөрэхэ гэхэдэшни, бахардан алдаад байнаб. Юрэдөө, дайнда ябахадашни, юуншье болодог даа. Байза, байза... Аа, нэгэтэ 3 фашистые плендэ абажа, нүхэдөө ехэтэ гайхуулаа агша hэм. Энээн тухай хөөрэхэмни. Польшын газар дээрэ бэлэй гү, али Венгриин газар дээрэ бэлэй гү даа мартаад байнаб. Нэгэтэ үглөөгүүр командиртайгаа хэлхээ холбооной утаhа шалгахаяа хүршэ hуурин ошобобди. Тэрэ hууриниие дайсад орхёод ябашаhан байгаа. hуурин соо ороод ябатараа, зүмни татаа юм гү, али яагаа юм, мүнөө хэлэхын аргагүй, ара нюргаарни хүйтэ даахадал тэбэ. Тойроод харахадам, амиды юумэн үгы хэбэртэй. hэмээхэн маряаhаар нэгэ үндэр гэрэй чердак дээрэ гарабаб. Тэндэ шэб харанхы, hөөргөө бууха гэжэ байтарни, юумэнэй амилха дуулдаба. Досоомни бүришье заригад гэбэ даа. Бэемни, хүлни hалганажа эхилбэ хэбэртэй. Уданшьегүй нюдэмни харанхыда дадаба. Гэнтэ ухаа мэдээ алдан, сошон хашхарбаб. Хүл доромни шахуу гурбан немец сэрэгшэд хэбтэжэ байгаа бшуу. Юрэдөө, ород, буряадаар холижо байгаад хашхарнаб, командираа дууданаб. Унтажа хэбтэhэн немецүүдни залд гэжэ hурэжэ бодоод, юушье ойлгохоёо болёод байтараа, буутай хүниие хараад, хэлэhыем ойлгоогүйшье hаа, гарнуудаа үргэбэ. Тииhээр байтар командирни ерэжэ, буунуудынь хуряажа абаа hэн. Бинь эдэ гурбаяа туугаад, частьдаа ерээ hэм. Энээнэй hүүлээр командирни, харюусалгатай юумэнэй болоходо, али тагнуулда хүниие эльгээхэ болоходоо, «нүхэр Тыхеев, шимнай ябаха болоолши даа» гэгшэ hэн,— гээд хөөрөөгөө дүүргэбэ.

Дайнай болон ажалай ветеран Р. П. Тыхеев совхоздоо гү, али район соогоо боложо байhан хубилалтануудаар хододоо hонирходог, залуу зондо туhатай даабари зүбшөөл үгэжэ байдаг юм. Түрэл нютагтаяа нягта холбоотой hэн тула нютагайнгаа саашанхи хүгжэлтэ тухай ходо hанаата боложо байдаг хүн гээшэ.

— Байгал шадархи ой модо унагаахагүй гэжэ партиин, правительствын элдэбын олон тогтоолнууд гаражал байдаг. Теэд ой модоной ажахынууд манай эндэхи ой модые үндэhөөрнь хиргажа дууhажа байнхай.

Радна Пасланович Тыхеев иимэл хүн даа. Ходо юумэндэ hанаагаа зобожо байха. Шадаха зэргээрээ хүндэ туhалhайб гэжэ оролдохо. Сагаан сэдьхэлтэй, халуун зүрхэтэй, урагшаа hанаатай хүн юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ажалай болон дайнай ветеран Р. П. Тыхеев.

Б. БОДИЕВ,
манай корр.

ЭРТЭНҺЭЭ БЭЛЭДХЭЛ ХЭЕ

Сагаан hарын hайндэр үргэн Буряад орондомнай hэргээгдэжэ, ажалшадай, илангаяа залуу үетэнэй дунда ехэ баяр баясхалан асарhан, hонирхол татаhан гээшэ. Нээрээшье, үнгэрэгшэ жэлдэ республикын Верховно Соведэй «Сагаалганиие» арадай hайндэр болгохо гэhэн тогтоол бултанда hайшаагдаhаниинь ойлгосотой. Тиигэжэ хотымнай Соёлой ордонгуудта, театрнуудай ендэр дээрэ, хотын талмайнуудта хэды hайхан наада зугаа дэлгэгдээ hэм бэ? Эдэ бүгэдые хаража байхада, хүнэй hанаа сэдьхэл тэниглэн, баяр омогорхолоор дэлгэрээ бэлэй.

Эдэ хэмжээ ябуулгануудай дундаhаа «Гэсэрэй баатарнууд» ехэл гоёшоогдоhон, урма баяр намда түрүүлhэн юм. Хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводой соёлой-спортивна ордон соо хэды ехэ хүлгөөтэй hайндэр болоо hэм. Тиихэдэ зүүн зүгэй оронуудай каратэ, ушу, дзю-до секцинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй харуулhан наадан залуу үетэндэ hайшаагдаhан юм. Мүнөө эдэнэрэй диилэнхи олониинь тус секцинүүдтэ ябажа, махабадаяа hайжаруулна, hорёо мүрын сөөнүүдтэ хабаадана гээшэ. Энэ хадаа соёлой хүдэлмэриие спорттой нэгэн адли болгожо нэгэдхээд, саашадаа энэ хэмжээ ябуулгаяа үргэдхэхэ гэhэн зорилго коллективэймнай урдаа табиhаниинь ойлгосотой. Саашадаа энээниие бүри гүнзэгырүүлхэ, олоной дунда дэлгэрүүлхэмнай ха юм.

Ерэхэ жэлэй «Сагаалганай» hайндэрнүүдтэ «Гэсэрэй Баатарнуудтай» дахинаа уулзажа, hайндэрлэхэ сагнай дүтэлбэл даа. Харин эндэ бүхы хэмжээ ябуулгануудаа аха захатанай hургаал, заабари доро эмхидхээ hаа, hайн лэ байха hэн гээд hанагдана. Юуб гэхэдэ, буряад барилдаан тухай эндэ хэдэн үгэ хэлэхэ хүсэлэнтэй hэм. Эндэ энэ хэмжээ ябуулга эмхидхэгшэд hанаhан зорилгодоо хүрөөгүй дээрэhээ «шүгдээ» гэхэ байнаб.

Ерэхээ байгаа «Сагаалганайнгаа» hайндэртэ иимэ дутуу дунда зүйлнүүдэй ушархагүйн тула, эртээнhээ бэлэдхэлэй хүдэлмэри ябуулжа, бүхы юумэеэ бэлэн болгохо зорилготой бэшэ гүбди.

Д. РАДНАЕВ,
Улаан-Үдын шэлэй заводой хүдэлмэришэн.

Спорт — Спорт — Спорт

МЭРГЭН ГОДЛИНУУД

✦ hур харбалгаар СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн hаяхан Ташкент хотодо болобо.

Дэлхэйн ба Европын чемпион, Сеулда болоhон Олимпиин нааданuудта бронзо медаляар шагнагдаhан СССР-эй спортын габьяата мастер Владимир Ешеев үндэр үрэ дүнгүүдые туйлажа, ороной Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө. М-1 упражненеэр харбахадаа, 1353 очко абажа, дэлхэйн шэнэ рекорд тогтообо. ФИТА-гай шэнэ дүримөөр мүрысэхэдөө, түгэсхэлэй нааданда 345 очко тудажа, дэлхэйн урдын рекордые хоёр очкогоор үлүүлhэн байха юм. Тиигэжэ суута харбагша оронойнгоо суглуулагдамал командын гэшүүдэй дундаhаа түрүүлэн 1992 ондо Барселоно хотодо үнгэргэгдэхэ XXV Олимпиададa хабаадаха эрхэдэ хүртэбэ.

✦ Монголой «Хүч» болон Буряадай ССР-эй «Динамо» командануудай хоорондо hур харбалгаар нүхэд ёhоной мүрысөөн Улаан-Баатар хотодо дүүрэбэ. Мэргэшүүл зал соо 18 болон 25 метрэй зайhаа харбаба.

«Динамо» бүлгэмэй Буряадай республиканска соведэй тренер, спортын мастер Саян Жалсараев эрэшүүлэй дундаhаа шалгараа. Уласхоорондын классай спортын мастернууд: Буряадай багшанарай институдай физическэ культурын факультедэй 1-дэхи курсын студент Валерий Лысенко, тус бүлгэмэй тренер Валентин Дарханов гэгшэд удаадахи hууринуудые эзэлhэн байгаа.

Эхэнэрнүүд сооhоо спортын мастер Маргарита Китаева илаба. Манай командын гэшүүд Эржена Жигжитова, Елена Ефремова гэгшэд шангай hууринуудта гараа.

✦ Дэлхэйн ба Европын чемпион, Олимпиин нааданuудта мүнгэн медальда хүртэгшэ Владимир Ешеевэй шанда хүртэхын түлөө hур харбалгаар городууд хоорондын мүрысөөн Шэтэдэ болобо, Эрхүү, Братск, Улаан-Үдэ, Чойбалсан болон Шэтэ хотонуудай зүүгаад мэргэшүүл хабаадаhан байгаа.

«Динамо» бүлгэмэй Буряадай республиканска соведэй дэргэдэхи Олимпиин нааданuудта бэлдэлгын «Годли» гэжэ түбэй ба Улаан-Үдын гарнизоной харбагшад онсо шалгаржа, эрэшүүлэй болон эхэнэрнүүдэй дундаhаа илалта туйлаа. Уласхоорондын классай спортын мастернууд Валерий Лысенко, Валентин Дарханов, 15-тай эдир харбагша Даниил Соктоев, спортын мастернууд Жанна Тухалова, Намжил Шутукова, залуу харбагша Нина Яковлева гэгшэд командануудай бүридэлдэ ороhон байгаа.

Хубиин тоосоогоор уласхоорондын классай спортын мастернууд Валерий Лысенко, Наталья Болотова (Шэтэ) илалта туйлажа, суута мэргэнэй шангуудта хүртэбэ.

Улаан-Үдын 1-дэхи интернат hургуулиин 11-дэхи классай hурагша Эржена Жигжитова эрхим найманай тоодо орожо, түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадаба. Тиихэдээ М-1 упражненеэр харбахадаа, 1230 очко абажа, СССР-эй спортын мастерай норматив дүүргээ.

✦ Эдиршүүлэй дунда hур харбалгаар профсоюзуудай областной соведэй түрүү hуури эзэлхын түлөө нэмэл мүрысөөн Шэтэдэ үнгэргэгдэбэ.

Улаан-Үдын 35-дахи hургуулиин 10-дахи классай hурагша Лена Яковлева М-3 упражненеэр (18 метрhээ) харбахадаа, 538 очко тудажа, түрүү hуури эзэлээ. Түгэсхэлэй мүрысөөндэ 305 очко абажа, илалта туйлахаhаа гадна, спортын мастерта кандидадай норматив дүүргэбэ. 20-дохи hургуулиин 10-дахи классай hурагша Надя Пономарева М-1 упражненеэр мэргэлхэдээ, 1141 очко тудажа, хоёрдохи hуури эзэлhэн байха юм.

Б.-М. ЖИГЖИТОВ.

Уласхоорондын ШЭНЖЭЛЭ

ҺЭРИМЖЭТЭЙ БАЙХЫЕ УРЯАЛН

Германиин зүүн зүгтэхи нютагуудта олониитын түлөөлэгшэд хүн зониие hэримжэтэй байхыень hүүлэй хэдэн неделиин туршада уряална. Ушар юуб гэхэдэ, эндэ шэнэ нацистнууд толгойгоо үргэжэ эхилээ ха юм. hунгагшадай дууе абахын тула тэдэнэр хүдэлмэреэ эдэбхижүүлэнхэй. Теэд шэнэ нацистнууд олон бэшэ, тэдэнэй уряа лозунгнууд мүнөөнэй үедэ тааралдамаар бэшэ ха юм гээд олонхи хүнүүд hанажа болохо. Гэбэшье hаяхан үнгэргэгдэhэн hунгалтын үедэ «республиканецуудай» партиин түлөө хэдэн арбаад мянган хүн дуугаа үгөө гээд мартажа болохогүй. Баруунай үзэл суртал баримталагшадай засагые буляан абахые оролдожо байhыень энэ ушар гэршэлнэ ха юм.

Дрезден хотодо hаяхан боложо үнгэрhэн үйлэ хэрэгүүд энээниие үшөө дахин hануулна бшуу. Алхамаа жэгдэлэн, «хари гүрэнэйхид — арилагты!», «Рот-фронт — үхэлөө олог!» гэhэн уряа лозунгнуудые хашхаран, нацистнууд үйлсөөр ябаhан байха юм. Эндэ дүрбэн зуугаад хүн хабаадаа гээшэ. Үйлсөөр ябагшадые ФРГ-дэ мэдээжэ, шэнэ фашистнуудай фюрер Михаэль Кюнен толгойлhон байна. Үндэhэ яhатанай илгаае гаргаhанай, мүн ороной конституцитай тааралдахагүй бусадшье үйлэ хэрэгүүдэй түлөө тэрэ хэдэ дахин сүүдлүүлээ юм. Урданай ГДР-эй газар дайда дээрэ М. Кюненэй ерэхэ эрхэнь хэдэн неделиин урдахана хаhагдаа юм. Мүн эндэ ерэхыень урдань эсэсовец ябаhан, мүнөө ФРГ-гэй «республиканецуудай» партиие хүтэлбэрилэгшэ Шенхуберта хоригдоhой байна. Теэд Дрездендэ болоhон үйлэ хэрэгүүдые эндэхи 300-гаад полициинхид миил хараад байха ушартай болобо бшуу. «Республиканецуудта» демонстраци үнгэргэхэ зүбшөөлые засагаархид үгэhэн байгаа ха юм.

Демонстрацида гарагшад политическэ эрилтэнүүдые табиhан байна. Германи рейхын үедэхи хилые бии болгохые, Германида Силезиие, Помераниие, Зүүн Пруссиие, Судетые бусаахые тэдэнэр уряалаа юм. Политическэ, шажан мүргэлэй, мүн олониитын ажал ябуулагшад Дрезден хотын захиргаанай шиидхэбэриие шүүмжэлhэн, шэнэ нацистнуудай ябуулганууд демократиин туйлалтануудта аюултай байна гээд тэдэнэр тэмдэглэhэн байна бшуу.

Германида бии болгогдоhон захиргаанай шэнэ табан газарнуудта арба гаран мянган шэнэ нацистнууд, мүн тэдэниие дэмжэгшэд бии юм гээд социал-демократуудай гаргадаг тусхай бюллетень дотор хэлэгдэнэ. Тэдэнэй тоодо 13-hаа 25 наhа хүрэтэр залуушуул оролсоно.

Мүнөө үедэ Зүүн Берлиндэ «Национальна альтернатива» гэhэн бүлгэм эмхидхэгдэнхэй. Тэдэнэй түлөөлэгшэдэй мэдүүлhэнэй ёhоор, хамта дээрээ энэ бүлгэмдэ 700-гаад хүн тоологдодог юм ха. Тэдэнэй гол зорилго гэхэдэ, шэнэ гэшүүдые өөhэдынгөө зэргэдэ абалга, идхалгын хүдэлмэри эдэбхитэйгээр ябуулга гэхэ мэтэ болоно.

Урданай ГДР-эй газар дайда дээрэ шэнэ нацистнуудай эмхинүүд байгша оной эхинhээ бии болоо юм. «Национальна альтернатива» (НА) 1990 оной февралиин 1-дэ эмхидхэгдэhэн байна. Тэрэниие Франк Лутц толгойлно, тэрэнэй орлогшоор Андре Рихерт hунгагдаhан байха юм.

Тус партиин программын гол пунктнуудынь гэхэдэ, оршон тойронхи байгаалиие, hалхинай, уhанай хүсые, наранай элшые зүбөөр хэрэглэлгэ болоно. Гадна Германиhаа хариин ороной хүнүүдые гаргаха эрилтэ табигдана. Ямаршье бүлэгтэородоггүй Германиие бии болгохо, экономикын талаар капитализмын гү, али социализмын тала баримталдаггүй байгуулалтые бии болгохо зорилго табигдана.

Берлин хотодол ажаhуудаг хүнүүд партиин гэшүүн боложо шадаха юм гээд энэ эмхиин устав дотор хэлэгдэнэ. тус партиин гэшүүд бусад хот... өөhэдынгөө эмхиие бии болгохо... хүдэлмэри ябуулжа эхилэнхэй, ... үзэл бодол баримталдаг Австрии... руун Германиин эмхинүүд «Нац... альтернативада» материальна бо... ральна туhаламжа үзүүлдэг юм.

ГДР-эй ба ФРГ-гэй нэгэдэhэнэй... ТАСС-ай хүдэлмэрилэгшэдэй ажали... даг байрын почтын хайрсаг cooh... линер нахрихтен» («Берлинэй ... нүүд») газетэ абаа бэлэйбди. Тэр... най үзэл бодол баримталагша «р... канецуудай» партиин орган байб... партиин эмхи урданай ГДР-эй газа... Германиин нэгэдэhэнhээ хойшо о... дүрбэн үдэрэй үнгэрөөд байхада... лоо юм.

«Берлинер нахрихтен» газетэ... хотын ба Бранденбургын газар да... рэ ажаhуугшадта зорюулагданхай, ... нэгэ марка, түрүүшынхиеэ гаргагда... на, саашадаа hара бүхэндэ толи... байха юм гээд бэшээтэй. Ахамад... торынь Торстен Талер. Газетын... циин адрес, телефонуудынь за... Тиражынь 100 мянга гээд бэшээт... на газетын хуудаhанууд дээрэ... районно организацинуудай адрес... фонууд, захил хэхэ абонемент, ... орохо дуратайшуулда анкетэ үгтэ... на.

Түрүүшын хуудаhанда толилогдо... материал соо Берлин хотодо га... дуталдана, хариин оронуудhаа ер... гэр байра эзэлжэрхинэ ха юм гэ... данхай. Берлинэй сенат хариhаа ... дые түбхинүүлхые оролдоно, ха... байрын асуудалнуудта анхарал ... нагүй гээд тэмдэглэгдэнэ. «Рес... нецуудай» нэгэ эмхиин түрүүлэгшэ ... Пагель гэгшэ бэшэхэдээ, мүнөө ... руун Берлиндэ хариhаа ерэгшэд... 300 гаран мянганда хүрэнхэй, тэд... мянганиинь hаянай үдэрнүүдтэ ер... ла үшөө түбхинүүлэгдээгүй юм, эд... берлинэйхидэй гэр байра абаха ... hаалта хэнэ ха юм гээд заана. Т... Берлиндэ хариhаа ерэhэн зоной то... үсөөрүүлэгдэхэ зэргэтэй, тэдэнэй ... байhан гэр байра немец бүлэнэр... хэ ёhотой гэhэн тобшолол К. Паге... бшуу.

Германиин мүнөөнэй хилэ туха... зетэ бэшэнэ. Германиин хилэ Од... се мүрэнүүдээр гараха, дайнай урд... маниин байhан газарнуудhаа ар... hэн байгша оной июниин 21-дэ бү... гай ба арадай палатын абаhан ши... ринүүдые «немец арадта урбаhан... гээшэ гээд газетэ тоолоно. «Сил... мерани ба Зүүн Пруссии немецүүд... ха ёhотой» юм гээд «республика... заана бшуу.

«Республиканецуудай» парти Бер... тодол байратай юм гээд тоологдо... бэшье урдань ГДР-эй харьяата ба... зар дээрэхи городуудаар, районуу... партиин эмхинүүдэй бии боложо ... тушаа баримтанууд дурдагдана.

Мүнөө үедэ Германида элдэб... нүүд ажал хүдэлмэреэ эдэбхижүүл... хай. Хэрбээ шэнэ нацистнууд өө... национал-социалистнууд гээшэбди... тоолоод, «Агууехэ Германиин ... hэргээн бодхоохо, хариин оронууд... шэдые хашаха, доромжолхо зори... бидаг hаань, энэ талаар «республ... цууд» бага зэргэ бээз баридаг гэх... лоно. Гэбэшье эдэнэр хоорондоо ... хэлхээ холбоо байгуулхые оролдоно... Берлин хотодо хэблэгдэдэг газетэ... гэршэлhэнэй ёhоор, Зүүн Берлинэй... публиканецуудые» толгойлогшо Х... Реппин харилсаануудаа үргэдхэхэ... хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхыень «Наци... на альтернатива» партиинхидта дур... байна ха юм.

КНР: ШЭНЭ РЕФОРМО СОНОСХОГДОХО ГҮ?

Эд бараанай үнэ сэнгэй дээшэлхэ, саараhан мүнгэнэй үнэ сэнгэй доошолхо ябадалые Хитадта хиналтэ доро абажа шадагдаа юм. Энэ хадаа ороной экономикые hайжаруулха талаар правительствын программа бэелүүлгэдэ амжалта туйлагдажа эхилhые гэршэлбэ гээшэ гээд «Жэньминь жибао» газетэ бэшэнэ. hүүлэй үедэ банкын зээлээр мүнгэ үгэлгын, капитальна барилгада мүнгэ hомололгын хэмжээн горитойхоноор хороогдоhон байна бшуу.

Тиин мүнөө үедэ экономическа зарим асуудалнууд шиидхэгдэжэ эхилээ гээшэ. Үнгэрhэн жэлэй ноябрь hарада «Ороной экономикые саашадань гуримшуулха тухай» шиидхэбэри КПК-гай ЦК баталаа бэлэй. Тэрэ гэhэнhээ хойшо национальна экономикын бүридэлые hайжаруулха, хүн зоной эрилтэнүүдые хангаха арга боломжонууд олгогдоо юм.

Мүнөө жэлдэ дэлгүүр дээрэ эд бараан бии. Тэдэнэй үнэ сэнгын балай нэмээдхигүй. Байгша оной түрүүшын арбан hарын туршада розничнo сэнгүүд 4 процентээр ургаhан байна гээд КПК-гай ЦК-гай орган тэмдэглэнэ. Түсэбөөр хараалагдаhанай ёhoop розничнo сэнгүүд 7 процент хүрэтэр нэмээгдэжэ болохо байгаа. Байгша ондо сэнгүүдэй ургалтын хэмжээн эгээл бага байханъ ха гээд эрдэмтэд тоолоно.

Промышленна үйлэдбэриин хэмжээн дээшэлнэ. Энэ жэлэй ноябриин 1-нэй мэдээгээр 1571 миллиард юаниин хэмжээнэй эд бараа үйлэдбэрилэгдэбэ. Энэнь үнгэрhэн жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, 4,1 процентээр ехэ байха юм.

Гэхэтэй хамта ороной экономикые «гуримшуулха» ябадал шэнэ асуудалнуудые табина. Эгээл шухаланъ гэхэдэ, хүн зон эд бараа худалдажа балай абанагүй бшуу. Тиимэhээ засагаархид хэмжээнүүдые абаха баатай болоо юм. Зарим зүйлэй эд бараанай үнэ сэн доошолуулагдаhан байна. Хитадай арадай банк зээлээр үгтэхэ зөөриин хэмжээн ехэ болгогдобо... соносхоо юм. Эдэ хэмжээнүүд эд... най үнэ сэнгые хэмдэнь барижа ш... най ашаар абтаба гээшэ гээд орон... хотодо хэблэгдэдэг «Цзинцзи Ц... газетэ бэшэнэ.

Мүнөө үедэ арадай ажахые саа... амжалтатайгаар хүгжөөхын тула с... реформые бэелүүлхэ шухала гээд Х... мэдээжэ экономистнуудай нэгэн Лю... ан тоолоно. Зарим нэгэн энээнии... аюултай хэрэг гэжэ маргажа болоно... энэ хэмжээ ябуулгануудые хэжэ ш... hаа, экономикын саашадаа хүгжэлт... хүшэр байдалда орожо магад гээд... тэмдэглэhэн байна.

Энэ хараа бодолыень розничнo... дэй талаар КНР-эй гүрэнэй захиргаа... тэлбэрилэгшэдэй нэгэн Ма Кай да... Орон дотор зарим зүйлэй эд бара... ёр ондоо сэнтэй байна. Розничнo... римдаа гүрэнэй худалдажа абаhан ... доогуур болошоно бшуу. Хүн зон... рүүшын хэрэглэмжын эд бараанай ү... хэмдэнь барижа байхын тула гүрэ... жэлдэ 40 миллиард юань гэхэ гү... рэнэй бюджедэй 13 процентыень... шануудыень бүтүүлхын тула пред... нууд болон эмхинүүдтэ туhаламжи... баатай болонхой гээд КНР-эй «Фи... министерствын хүдэлмэрилэгшэд М... нэ. Тиимэhээ зарим зүйлэй эд ба... мүн эдеэ хоолой зүйлнүүдэй сэнгые... хэ гээшэ шухала гэжэ Хитадай экон... нууд тоолоно.

Сэнгүүдэй реформо тухай асууда... гай ЦК-гай 7-дохи пленум дээрэ зүб... хэ юм.

Михаил ВОРОНЕН...
Владимир ОРЕШ...
(ТА...

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.30—«Шантаж»— 5 серитэй уран hайханай фильм. 2-дохи, 3-дахи сери. 12.30— Хүүгэдтэ дамжуулга. 13.30— Время. 14.10— Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 14.15— Шатараар дэлхэйн чемпионадта. 14.30— Композитор А. Морозовтой уулзалга. 17.55— Мультфильм. 18.15—«Амар сайн, хүгжэм!» «Москва-Варшава» гэhэн телехүүргэ. 19.30—9-дэхи студи. 20.30— «Шантаж»—5 серитэй уран hайханай фильм. 3-дахи сери. 22.00— Время. 22.30— Ехэшүүлдэ мультфильм. 22.45 — Александр Вертинский: би гэртээ бусааб. 00.15— Дэлхэйн hониной дээжэhээ. 01.15 — «Инаг дуран тухай зохёоhон хүн мандаг лэ». 01.40—Шэнэ hониной албан. 01.55— Шатараар дэлхэйн чемпионадта.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Метро» — «Леннаучфильм» киностудиин фильм. 9.35, 10.35— Физикэ. 11-дэхи класс. 10.05, 11.05— Француз хэлэн. 11.35, 12.35— Географи. 7-дохи класс. 12.05 — Бастиин театр (Франци). 13.05— Александр Левшин дуулаха. 13.15— Полтавын уран зурагай музей. 13.40— Ритмическэ гимнастика. 14.10—«Дачные истории»— уран hайханай фильм. 5-дахи сери. «Доверие». 15.05— Самбо барилдаагаар дэлхэйн чемпионат. УЛААН-УДЭ. 18.00 — Киножурнал. 18.10— Байгал. 18.30 — Буряадай ССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ. Ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын министр А. Ф. Гусятинскитай хөөрэлдөөн. 19.05 — Киноочерк. 19.25— Соносхолнууд. 19.30 — Байгал (буряадаар). 19.45— Байгалай үмэнэхи газар дээрэ. 20.30—«Алтан булаг»— телеальманах. МОСКВА. 21.10 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.25— Хоккейгээр нүхэр ёhоной уулзалга. «Монреаль Канадиенс» (Канада)— «Химик» (Воскресенск). 22.15 — Үсөөн тоотой арад үндэhэтэдэй фольклорно коллективүүдэй концерт. 22.35— Мэдээсэлэй программа. 00.45— СССР-эй Верховно Соведэй [illegible]

Кино, театрнуудта

Русский драматический театр.
Коммерсанты — в 19.
«Дружба»
Огонь, вода и медные трубы — в 9-30, Клещ (2 серии)— в 11-20, 13-40, 16, 18-20, 20-40.
«Октябрь»
Приключения Элли и Рару — в 9-40, Крокодил Данди II— в 11-10, 13, 18, Затянувшаяся расплата (2 серии)— в 15, 20.
«Родина»
Светик — в 10, 12, 16-20, 20-20, Сердце Ангела — в 14, 18-10, 21-50.
«Байкал»
Голубая бездна — в 18, 20-30.
«Восток»
Аленький цветочек — в 14-30, Рам и Лакхан (2 серии)— в 17, 20.
«Аршан»
Мистер Питкин в тылу врага — в 18-30, 20-30.

ПРАВДА БУРЯТИИ
Мүнөөдэрэй номертэ

«РСФСР-эй гүрэнэй пенси тухай» Россин Совет Федеративна Социалис Республикын хуули. (1, 2, 3-дахи хуудаhануудта).

«РСФСР-эй гүрэнэй пенси тухай» РСФСР-эй Хуулиие хүсэндэнь оруулгатай холбоотой зарим тэды асуудалнууд тухай» РСФСР-эй Верховно Соведэй тогтоол.

«Үглөөдэр юугээ эдихэбибди?»— республика дотор hү үйлэдбэрилхэ тухай асуудалаар КПСС-эй рескомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй болон Агропромсоюзай үнгэргэhэн селекторнэ зүблөөнэй тоосоон.

«Хүүгэдэй саад х... буhалгаан»— Загарай... hoo абтаhан мэдээсэ...

Буряадай ССР-эй ... Соведэй Президиум... ... тухай мэдээсэл. Соносхолнууд, ... нүүд тухай тусхай х...

Редактор
Р. Б. ГАРМА...

НАШ АДРЕС:
670000, УЛАН-УДЭ
ул. Каландаришвили, 23

Телефоны редакции: редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора —2-68-08, зам. редактора —2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат —2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды —2-60-91, 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, агропромышленный —2-64-36, 2-63-36; советского строительства и быта —2-69-58; культуры и школ —2-60-21, 2-57-63; информации —2-34-05; переводов —2-54-93; писем и селькоров —2-67-81; корректорская—2-33-61; выпускающие—2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин —91-1-44, г. Северобайкальск — 35-73, п. Хоринск—55-6-90, г. Закаменск—31-61, п. Кырен—91-9-79, п. Агинское —3-40-69. Директор издательства —2-37-32, бухгалтерия — 2-33-77, вахта —2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год. Обьем 2 п. л. Индекс подписки газеты 50901.

Газета отпечатана республиканской типографией Госкомиздата Бурятской ССР. Директор 2-40-45

Заказ № 284.